

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

а . д . СОКОЛАЦ

**ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2023.
ГОДИНУ**

СОКОЛАЦ, децембар 2022. године

Садржај

I УВОД	3
II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2022. ГОДИНИ	6
1. УРЕЂИВАЊЕ ШУМА	6
2. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ	7
3. ЗАШТИТА ШУМА	8
4. ИСКОРИШЋАВАЊЕ ШУМА	9
5. ИНВЕСТИЦИОНА УЛАГАЊА	9
6. ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ И МЈЕРЕ ФИНАНСИЈСКЕ КОНСОЛИДАЦИЈЕ.....	10
7. ЦЕРТИФИКАЦИЈА ШУМА	10
III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА	12
IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2023. ГОДИНУ	15
A. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2023. ГОДИНУ	15
B. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН	28
1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ.....	28
2. ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА	32
3. ПЛАНИРАНИ ОБИМ СЈЕЧЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА.....	35
4. План РЕЛИЗАЦИЈЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА.....	40
5. План УКУПНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	42
6. ОСТАЛИ ПРОИЗВОДИ ШУМАРСТВА	42
6.1 План ЛОВСТВА.....	43
7. План ЦЕРТИФИКАЦИЈЕ ШУМА.....	44
8. План РАДНЕ СНАГЕ	44
9. План ОБРАЗОВАЊА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА.....	45
10.1 План ФОРМИРАЊА И РАСПОДЈЕЛЕ УКУПНОГ ПРИХОДА	45
10.2 План РАСХОДА	46
11. План ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА	48
12.1 План ПОСЛОВАЊА ЦЕНТРА ЗА ГАЗДОВАЊЕ КРШОМ.....	49
12.2 План ПОСЛОВАЊА ИСТРАЖИВАЧКО-РАЗВОЈНОГ И ПРОЈЕКТНОГ ЦЕНТРА	50
ЗАКЉУЧЦИ:	51

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД

Табела 1.1. План потребних сјемена за сјетву у расадницима	1
Табела 1.2. План производње садног материјала	1
Табела 1.3. План шумскоузгојних радова	4
Табела 2. План заштите шума	9
Табела 3.1. План сјече по категоријама шума	10
Табела 3.2. Планирани обим сјеча /ЕТАТ/	48
Табела 3.5. Планирана сјеча по подручјима општина	52
Табела 4.1. Динамика сјече	57
Табела 4.2. Динамика привлачења	58
Табела 4.3. Динамика отпреме	59
Табела 5. План реализације шумских дрвених сортимената	60
Табела 5.2. План сортиментне реализације из редовних и ванредних сјеча	65
Табела 12. План реализације осталих шумских производа и осталих дјелатности	80
Табела 6. План укупне реализације	81
Табела 8. Формирање и расподела укупног прихода	82
Табела 8.1 План расхода	83
Табела 8.2 План прихода и расхода /Биланс успјеха/	85
Табела 9. План инвестиционих улагања	88
Табела 7. План радне снаге	121
Табела 10. План образовања и стручног усавршавања	123
Табела 3.3 План сјечиве дрвне масе по одјелима	124
Табела 12.2 План реализације шумског отпада, пањевине и сјеченице по одјелима	156

I УВОД

Шумарство постоји од када човјек покушава да шуму искористи за задовољење својих потреба. Имајући у виду сложеност шуме као биогеоценозе, као и многобројне захтјеве према шумама, често се више функција шуме преплиће на једној површини. Развој човјечанства, индустријализација и благодети модерне цивилизације, који су доживјели нагли успон протеклих вјекова, засновани су на неконтролисаној и прекомјерној коришћењу природних богатстава. Усљед све већег степена деградације природе и животне средине, претјеране експлоатације и драстичног смањења необновљивих природних ресурса, суочавамо се са посљедицама, као што су: нестанак врста, непрекидни раст броја врста које су угрожене и којима пријети ишчезавање, нестанак и фрагментација станишта и екосистема, и коначно, стални раст стопе опадања биолошке разноврсности. Све то нам говори да је опстанак човјека непосредно условљен очувањем природних ресурса Планете, чија је основа укупна биолошка разноврсност њеног живог свијета, односно разноликост унутар различитих врста, као и између врста и екосистема. Стога је у савременим стратегијама развоја уврштен и концепт заштите и очувања биодиверзитета, односно планирање привредног и општедруштвеног развоја, уз рационално коришћење ресурса и очување природе и животне средине. У свим дијеловима свијета растућа је свијест о добробити и користи биолошке разноврсности за живот и здравље сваког појединца и о томе да је биолошка разноликост глобална имовина од огромне вриједности не само за садашње него и за све будуће генерације. Шуме представљају најзначајнију ризницу биолошке разноврсности на Земљи и у том контексту треба водити рачуна да се исте очувају и увећају.

Задатак шумарства као струке је да, између осталог, омогући неометано и равномјерно задовољење свих функција шума, на чему се заснива савремено, полифункционално газдовање. Генерално узевши, са порастом значаја и комплексности еколошких и социолошких функција шуме, усложњавају се и односи између различитих интересних група и видова коришћења шумских ресурса. На глобалном плану се у посљедњим деценијама значајно повећао број актера шумарске политике са различитим, неријетко и супротстављеним интересима. Имајући то у виду, примјена концепта мултифункционалног шумарства који осигурава уравнотежен однос потреба различитих интересних и корисничких група у односу на многобројне функције шуме, намеће се као једино конзистентно, али и најкомплексније рјешење. Због специфичности и значаја шуме и шумског земљишта, те општекорисних функција шуме, шумарство не смије бити третирано као остале привредне гране. Производи шуме нису роба у класичном смислу, па шумарство у цјелини не можемо сматрати класичним робним произвођачем, што дефинише привредну грану. Третирамо ли шумарство као класичну привредну грану постоји објективна опасност да, држећи се само начела рентабилности и економичности, буду запостављени неопходни захвати у шуми, што онда доприноси паду равнотеже и вриједности шуме у будућности.

Шумарство као привредну грану карактерише, између осталог, и дуг процес производње, чије успјешно провођење зависи од рада неколико генерација шумарских радника. За његово успјешно вођење потребан је и континуирани процес планирања газдовања шумама, који стално тече мијењајући карактер по детаљности и обавезности провођења планираних мјера.

Вриједности ових простора су природна богатства, а међу њима шума заузима централно мјесто. То намеће обавезу шумарској струци да стратешки планира начин, обим и облик коришћења шума и функција шума на један трајно одржив начин, за дужи временски период. Шумарски сектор Републике Српске, кроз стратешко планирање („Стратегије развоја шумарства“ и „Мастер план пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске“), а уважавајући опште прихваћени принцип равнотеже економских, еколошких, социјалних и културних функција шума, може да пружи значајан допринос одрживом развоју Републике Српске.

Планирање је фаза управљања којом се пројектује будуће пословно понашање и на основу којег се руководи предузимањем акције, да би се квалитетно организовало остварење у плану дефинисаних циљева. План представља интегрални скуп стратешких циљева и активности, који су потребни како би се у будућности остварио жељени резултат. Битна карактеристика планирања у шумарству је унутарсекторска повезаност и усклађеност циљева газдовања шумама утврђених законима, стратешким плановима, шумарском политиком.

Припрема и израда годишњег Производно-финансијског плана за 2023. годину Предузећа ради се у складу са Законом о шумама ("Сл.гласник РС" број 75/08 од 15. августа 2008. године) и Измјенама и допунама Закона о шумама ("Сл.гласник РС" број 60/13 од 18. јула 2013. године и 70/20 од 16. јула 2020. године) који су, посматрано са правног и економског становишта дефинисали мјесто и улогу ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Чланом 4. став 1. Закона регулисано је да "шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем у својини Републике је дјелатност од општег интереса. Законом о измјенама и допунама Закона о шумама је регулисано да „Министарство врши контролу и праћење извршених радова Јавног предузећа шумарства и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања“ (члан 31. став 5 Закона о шумама).

Законом је, даље регулисано да дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац (у даљем тексту Предузеће) на основу посебног уговора који закључује са Министарством уз претходну сагласност Владе РС (корисник шума и шумског земљишта). 23.11.2009. године закључен је Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта у својини Републике Српске, укључујући и обавезу одржавања на период од 50 година, којим су уређена права и обавезе уговорних страна.

Предузеће остварује уговорна права на начин који одговара природним законитостима шумског екосистема, као и мјерама које омогућавају његову интегралну заштиту, одрживост биолошке равнотеже и биодиверзитета, а по основу провођења мјера којима се побољшава еколошка, економска и социјална функција шумског екосистема. Чланом 34. и 35. Закона регулисана су права и обавезе нашег Предузећа као корисника шума, а то су првенствено:

- заштита шума и чување шума,
- израда и спровођење планских докумената (израда годишњег плана газдовања, извођачких пројеката),
- производња шумског репродукционог материјала,
- гајење шума,
- коришћење шума и осталих шумских производа,
- коришћење биомасе,
- изградња и одржавање шумских путева и других објеката,
- унапређење општекорисних функција шума,
- вођење евиденција о шумама,
- обезбјеђење средстава за одржавање и заштиту шума,
- издвајање, уређење и унапређивање стања у постојећим сјеменским објектима,
- чување и одржавање граничних ознака између шума у својини Републике и шума у приватној својини,
- заштита шума од пожара и
- други послови одређени Законом и прописима донесеним на основу Закона.

Предузеће има обавезу очувања и увећања вриједности шума, обезбјеђења услова за развој и остваривање општекорисних функција шума, остварења најбољег економског ефекта, као и усклађивања својих планова и активности са плановима и активностима других корисника природних добара који обављају привредну дјелатност у оквиру истог подручја.

Предузеће, као корисник шума и шумског земљишта је дужно да:

- осигура економску функцију шума обезбјеђењем трајности приноса од дрвета и осталих производа и функција шума,
- повећава учешће шума високог узгојног облика у укупном шумском фонду,
- повећа површине под интензивним засадима ради повећања производње дрвета,
- преводи деградираних шума у високе шумама уколико то еколошки услови дозвољавају,

-обезбјеђује природни начин обнављања и вјештачко подизање шума у складу са еколошким условима и

-обавља друге послове који доприносе развоју и очувању шума.

Предузеће има право интегралног коришћења шума и шумског земљишта ради стицања добити што подразумемијева:

-производњу и промет шумских дрвних сортимената,

-производњу и промет шумског репродуктивног материјала,

-сакупљање, производњу и промет осталих шумских производа, и шумске биомасе,

-експлоатацију камена, пијеска и шљунка за своје потребе,

-управљање ловиштима и

-друге дјелатности у вези са интегралним коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом.

Чланом 28. Закона регулисано је да Јавно предузеће шумарства доноси годишњи план газдовања шумама у својини Републике који мора бити у складу са Шумскопривредним основама.

Саставни дио годишњег плана су извођачки пројекти. Садржај годишњег плана може се измијенити само због елементарних непогода и других непредвиђених околности и то по истој процедури по којој је првобитно донесен.

Годишњи план садржи: план заштите шума, гајења, сјеменско-расадничке производње, коришћења шума, изградње и коришћења инфраструктуре, коришћења осталих шумских производа и коришћење биомасе, као и планирани обим средстава за извршење овог плана.

II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2022. ГОДИНИ

У циљу што реалније израде плана пословања, маркирани су присутни проблеми и одређени основни правци будућег дјеловања, са освртом на пословање у претходној години. Активности Предузећа у 2022. години су биле усмјерене на извршење обавеза проистеклих из шумско-привредних основа, преточених у годишњи план пословања за 2022. годину.

Претходну 2022. годину су на глобалном нивоу у значајној мјери обиљежили економски поремећаји изазвани ратним дешавањима у Украјини, који су се надовезали на претходне двије године и поремећаје изазване корона вирусом, што је условило успоравање глобалне економије која улази у оно што би могло постати дуготрајан период слабог економског раста и повишене инфлације. Таква економска кретања повећавају ризик од стагфлације (стање државе или монетарне уније у којем је привреда у стању стагнације и инфлације) са потенцијално штетним посљедицама за економије са средњим и ниским приходима, што свакако јесу економије Републике Српске и Босне и Херцеговине. Осим тога, у нашој дјелатности је присутан вишегодишњи недостатак радне снаге за послове експлоатације шума, што је у највећој мјери посљедица одлива производних радника у развијене земље Европске уније. Са друге стране, тражња за нашим производима је енормна, што је једним дијелом узроковано глобалним поремећајима на тржишту производа од дрвета, а са друге стране је и недвосмислена потврда да дрвопрерађивачка индустрија биљежи развој у смислу већег степена финализације производа од дрвета, а самим тим и веће потражње за ШДС. Енормна тражња за нашим производима узроковала је измјене цијеновника ШДС и биомасе (12.01.2022. године), а инфлаторни талас је узроковао повећање цијена коштања средстава рада по радном дану (Одлука Управе бр. 03.05/0203-92/22 од 12.01.2022. године), као и потписивање новог Колективног Уговора за раднике ЈПШ Шуме РС (Сл. гласник РС 117 од 27.12.2021 г.). И поред ових корекција, даља инфлаторна кретања су условила повећања цијене рада за раднике ЈПШ "Шуме Републике Српске" (измјена Колективног уговора од 01.07.2022. године), као и Одлуку Владе РС да врши субвенционирање извођача радова у 2022. години, како би се дјелимично ублажиле посљедице повећања цијена енергената.

У свјетлу ових дешавања морамо посматрати и пословање нашег Предузећа које је све активности подредило извршењу планских задатака од узгоја, заштите и искоришћавања шума, приоритетних инвестирања, израде новог информационог система, а све у сврху ефикаснијег рада и бољег финансијског резултата.

1. Уређивање шума

У току 2022. године завршене су шумскопривредне основе за следећа шумскопривредна подручја: „Посавско“, „Петровачко“, „Источно Дрварско“ и Туристички центар „Клековача“.

Завршена је већина послова на прикупљању таксационих података за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: „Трновско“, „Калиновачко“, „Мајевичко“ и „Добојско Дервентско“

Започело се са обиљежавањем граница одјела као припрема за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: „Јахоринско“, „Романијско“, „Руђанско“ и „Вишеградско“.

Извршено је пројектовање и урађена инвестиционо-техничка документација за пројекте изградње 35 километара шумских камионских путева, као и пројекти за реконструкцију 50 километара шумских камионских путева.

Настављен је мониторинг здравственог стања шума за цијелу територију Републике Српске и прикупљање података са биоиндикацијских тачака.

У 2022. години извршени су прегледи регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности извршен је по један преглед у погледу контроле производње и здравственог стања шумског сјемена и контроле здравственог стања садног материјала у расадницима Института за генетичке ресурсе и Индустијским плантажама.

Настављени су послови обуке сјекача и тракториста у Јавном Предузећу у складу са одлуком Управе Јавног Предузећа, а по захтјеву шумских газдинстава.

У 2022. години настављено је прикупљање података за израду запреминских и сортиментних таблица.

2. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

Сјеменско-расадничка производња организована је у "Центру за сјеменско-расадничку производњу" Добој /ЦСРП/, који у свом саставу има пет расадника („Станови“-Добој; „Петковача“-Брчко; „Бишина“-Шековићи; „Ступине“-Невесиње, „Горња Пухарска“-Приједор). Поред ЦСРП Добој један дио производње садног материјала се одвија у оквиру ЦГК Требиње који у свом саставу има расадник медитеранских врста. По обиму та производња у укупној производњи садног материјала је заступљена са 2,1 %. ЦСРП Добој у оквиру Предузећа је формиран у циљу очувања генофонда шума Републике Српске и његовог одрживог коришћења за производњу квалитетног сјемена и садног материјала. За сјетву је коришћено домаће сјеме, које је прикупљено из регистрованих сјеменских објеката.

У прилог томе иде и набавка постројења за индустријску производњу контејнерских садница, система за наводњавање растилишта, одређене количине контејнера и рамова. Ријеч је о донаторским средствима Пројекта одрживог газдовања шумама и крајолицима, чије активности је финансирао Глобални фонд за заштиту животне средине /GEF/ путем Свјетске банке. Коришћењем савремене линије за производњу садница значајно се побољшава квалитет садног материјала, а тиме и успјешност радова пошумљавања на терену.

За извршење плана производње садница припреме су почеле у јесен 2021. године када је извршена припрема земљишта за сјетву сјемена и пикирање садница. Извршење плана производње закључно са 30.09.2022.г. у ЦСРП Добој, који је носилац ових радова у Предузећу, износи 6.462.757 комада или 110% у односу на план, од чега је произведено 1.220.179 комада садница контејнерским системом или 73% од планираних. Остварење преко плана односи се прије свега на класичну производњу четинара у сјеменишту 1+0 које износи 138%. Од осталих категорија више је извршена производња воћкарица за 47% у односу на план. Такође, посматрано у односу на 2021. годину остварена је већа укупна производња за 8% за исти временски период. Највећи подбачај у производњи садног материјала забиљежен у производњи хортикулног и лишћарског садног материјала, што је јако негативно ако имамо у виду да је потребно да се интензивира унос адекватних садница лишћара у чисте састојине четинара како би се смањила киселост земљишта и како би се добиле стабилније састојине на биотичке и абиотичке утицаје, са циљем да у тим састојинама омјер лишћара у односу на четинаре буде 30/70. "Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске" је такође апострофирано да се интензивира пошумљавање лишћара

Што се тиче реализације, закључно са 30.09.2022.године остварена је реализација од 547.189 комада у прољеће 2022. године, те 56.523 комада до 30.09.2022.год. што укупно износи 603.712 комада садница. Укупно је планирано да се реализује 2.926.900 комада садница за цијелу годину, тако да закључно са 30.09.2022.године извршење износи око 21%. Посматрано по структури, шумским газдинствима је реализовано 480.529 ком садница или близу 80%. У малопродаји је реализовано 12.882 комада, док је осталим правним лицима реализовано укупно 110.301 комада или 18%. У току је реализација значајне количине садног материјала намијењеног шумским газдинствима за јесењу садњу, те реализација за остала правна лица по основу учешћа на тендерима јавних набавки, тако да се до краја године очекује значајно повећање реализације садног материјала, што је био случај и ранијих година.

Очекује се извршење шумско-узгојних радова од 74% у односу на план за 2022. годину. Када се посматрају радови у високим шумама са природном обновом и шумским културама (проста репродукција) очекује се извршење од 94 % посматрано вриједносно, што је солидно, али је обим радова у изданацким шумама, високим деградираним шумама и голетима способним за пошумљавање незадовољавајући и очекује се остварење од 39 % вриједносно у односу на план. Подбачај радова у оквиру проширене репродукције је узрокован недовољним средствима

посебних намјена (надокнаде за унапређење општекорисних функција шума) у односу на обим ових радова који је предвиђен шумскопривредним основама.

3. Заштита шума

Заштита шума се проводи по Програму мјера и активности на заштити шума, Акционим планом Владе РС за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета дрвних сортимената, Плану заштите шума и објеката од пожара, Оперативним плановима заштите од пожара, а у складу с законским и подзаконским актима.

У прва три квартала 2022. године је био већи број пожара у односу на прошлу годину, али су исти захватили мању површину шуме и шумског земљишта и самим тим су причинили мању штету. Укупно су евидентирана 194 шумска пожара од чега је 12 високих и 182 приземних по класификацији. Површина захваћена пожаром је 6.580 ha и на њој је причињена материјална штета у износу од 1.340.163 KM. Шумски пожари нису евидентирани у само шест шумских газдинства. У акцијама сузбијања шумских пожара је потрошено 80.997 KM. Највећи број пожара је посљедица тога што власници пољопривредног земљишта свјесно пале своје ливаде, а ти пожари у доста случајева измакну контроли и прошире се на шуму и шумско земљиште. Због тога је потребно анимирати све надлежне институције, а посебно комуналне општинске службе, да врше кажњавање лица која намјерним паљењем ватре на својим имањима изазову ширење исте на шумско земљиште. У том смислу требало би са нивоа Предузећа покренути процедуре за измјене кривичног и прекршајног закона којим би се санкционисало изазивање пожара и на властитим посједима.

Према подацима за прва три квартала 2022. године број поднесених пријава за бесправне сјече је мањи у односу на поднесене за исти период прошле године и то за 89 пријава. Укупно је поднесено 989 пријава, од чега 23% кривичних и 77% прекршајних. Величина директне штете је мања количински за 14% (1.212 m³), а вриједносно за 16% (226.012 KM) у односу на исти период прошле године. За 65 % евидентираних штета су поднесене пријаве, док је тај проценат у истом периоду прошле године износио 64 %. Стална је обавеза предузимање свих мјера за спрјечавање ових појава, а ако се исте десе потребно их је ригорозније кажњавати.

Највећи фокус по питању заштите шумских састојина је стављен на појаву сушења четинарских састојина узроковану поткорњацима. Као и претходних година у таквим ситуацијама се хитно приступало дознаци случајних ужитака и изради извођачких пројеката. Организациони дијелови који имају властиту радну снагу и материјална средства за експлоатацију шума су иста усмјеравали на санацију ових случајних ужитака, а они који је немају у довољном броју или је уопште немају су била обавезна да у што краћем року изврше избор извођача радова у складу са законским и подзаконским актима, како би се ове штете што прије санирале, чиме се спрјечава пропадање ШДС и спрјечава појава фито и ентомолошких патогена. Такође је потребно обавити све стручнотехничке послове у приватним шумама које су захваћене овом непогодом.

У последње вријеме све веће штете се евидентирају у јеловим састојинама, а њихов узрочник је патогена гљива *Melampsorelia caryophyllacearum*-„Вјештичија метла“ (јелин рак). Од опасности за јелу овде наводимо и полупаразита јелину имелу (*Viscum album* subsp. *abietis*) која је редовна у јеловим састојинама.

На дугорочном плану потребно је инсистирати на пошумљавању лишћара у чистим четинарским шумама са циљем да се проценат лишћара доведе до 30 % учешћа, јер ће се тиме смањити киселост земљишта, а самим тим ћемо добити стабилније и отпорније састојине на све биотске и абиотске утицаје.

Због каламитета губара (*Lymantria dispar*), који се јављао у два наврата у задњих 10 година у великом интензитету, као превентивна мјера се намеће потреба интензивирања мониторинга у свим шумским газдинствима, уз константно обавјештавање Сектора за производњу Предузећа, који ће бити у сталној комуникацији са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде РС и заједнички ће доносити одлуке о потреби предузимања одговарајућих мјера.

У оквиру заједничких активности МУП РС (Управа полиције и РС за интервенције), Инспектората РС (шумарска инспекција) и Службе интерне контроле Предузећа на спровођењу Акционог плана за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета, вршена је контрола

дрвопрерађивачких постројења, контрола усклађености документације са робом по врсти, количини и класи у односу на важеће стандарде, провјера исправности класирања по бројевима плочица, те контрола промета шдс. То се првенствено односило на провјеру легалности затечених шдс по питању испуњености одредби чл. 72. ЗОШ-а, те Правилника о обрасцу отпремног исказа и обрасцу отпремнице за промет шумских производа ("Сл. Гласник РС" бр. 13/09) и Упутства о обројчавању шдс ("Сл. Гласник РС" бр. 30/13), односно његове измјене ("Сл. Гласник РС" бр. 51/19). Проведене су двије акције у три шумска газдинства: Борја, Врбања и Градишка у којима је укупно регистрована количина од 650,43 м³ шдс који су привремено одузети због упитне легалности. Како се њихов коначни статус одређује тек у поступку инспекцијског надзора, у овом моменту не располажемо званичним подацима о одузетим количинама.

4. Искоришћавање шума

Анализирајући очекивану производњу и реализацију шумских дрвних сортимената у 2022. години можемо закључити да се очекује подбачај у производњи ШДС, који је узрокован у највећој мјери недостатком радника на пословима експлоатације шума, што је појава која се протеже у задњих 5-10 година и присутна је у свим земљама Југозападнoг Балкана. Осим тога, раст цијена горива и репроматеријала додатно је отежао пословање извођача радова у фазама сјеча и привлачења ШДС. У току 2022. године донесена је Уредба Владе РС (Сл. гласник 87/22 од 08.09.2022. г.) о формирању фонда за субвенционирање привредних друштава која се баве експлоатационим радовима у шумарству, чиме су дјелимично ублажене посљедице раста цијена горива и материјала и обезбјеђени какви-такви услови за привредна друштва која се баве експлоатацијом шума. Уз све те напоре очекујемо да ће све фазе рада: сјеча и израда, привлачење и реализација ШДС бити остварене са 93 %.

Због већег учешћа ванредних сјеча у односу на планиране у четинарским састојинама, очекује се веће учешће целулозног дрвета четинара за 3,51 % у односу на планирано. То се директно одражава на учешће трупаца четинара и ТТ стубова, тако да се очекује мања заступљеност од планиране за 1,34 %. Очекује се да ће просјечно остварена цијена четинара бити за 1,04 КМ/м³ већа од планиране, што је директно везано за бољу остварену, сортиментну и квалитетну структуру унутар четинара. Код лишћара се очекује повољнија квалитетна и сортиментна структура у односу на планску и већа цијена за 5,07 КМ/ м³. Све ово је условило да се очекује већа просјечна цијена без малопродаје у односу на планирану за 4,81 КМ/ м³.

У циљу унапређења квалитета и евиденција производње примјењиване су:

- мјере с посебном поентом на квалитетном и стручном кројењу и класирању сортимената, основном предуслову за бољи сортиментни напад,
- јединствене евиденције,
- Правилник о поступку уступања радова у шумарству, прилагођен донешеним прописима,
- јединствене норме и калкулације.

5. Инвестициона улагања

Очекује се да до краја године у инвестиције буде уложено 23,89 милиона КМ, што је 55 % у односу на план инвестиција за 2022. годину. Највећа инвестирања су извршена у:

- биолошке инвестиције,
- изградњу и реконструкцију шумских камионских путева,
- изградњу интегралног информационог система,
- шумскопривредне основе, и
- набавку возила и основних средстава.

Разлог неизвршења је углавном финансијске природе, односно у неликвидности појединих организационих дијелова.

Опредјељење органа управљања је да би и убудуће требало задржати досадашње приоритете улагања.

6. Финансијски резултат и мјере финансијске консолидације

Када је у питању финансијски резултат, очекује се да ће десет организационих дијелова исказати негативно пословање у укупном износу од 4.132.043 КМ. Са друге стране, преостали двадесет један организациони дио очекује позитивно пословање у укупном износу од 6.049.711 КМ. Неизвршење физичког обима производње је највећим дијелом утицало да очекивани финансијски резултат на нивоу Предузећа износи 1.917.668 КМ нето добити, што је 35% од планираног резултата за 2022. годину.

7. Цертификација шума

FSC сертификат представља потврду да је газдовање шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" у складу са строгим критеријима, а ово је уједно и признање шумарској струци у Републици Српској која генерацијама на одговоран начин газдује овим изузетно значајним националним ресурсом. На овај начин шумарство Републике Српске улази у сам врх свјетских трендова, јер је по FSC стандардима цертифицирало површину државних шума у свим шумским газдинствима, као и подручје којим газдује Центар за газдовање кршом Требиње што у свјетским размјерама представља изузетан резултат. Међународним FSC стандардима за газдовање шумама је предвиђено издвајање шума високе заштитне вриједности и репрезентативних узорака 5% од укупне површине, док је у „Шумама РС“ издвојено 15,33% шума високе заштитне вриједности (у ову површину је укључена цјелокупна површина којом газдује ЦГК Требиње) и све су обиљежене на прегледним картама.

Репрезентативне површине су узорци постојећих екосистема унутар предјела у свом природном стању који су значајни за очување биолошке разноврсности. Избор репрезентативних површина заснива се на присуству једне или више посебних вриједности, што претпоставља њихово издвајање и обиљежавање (картирање). Укупна површина репрезентативних шума и шумског земљишта које користи Јавно предузеће износи 175 085,76 ха или 17,80% укупне површине шума и шумског земљишта, с тим што дио ових површина истовремено припада и шумама високе заштитне вриједности.

Сертификат FSC вијећа може издати само овлаштена организација (у случају ЈПШ "Шуме РС" то је SGS Словачка) која обавља инспекцију организације, те увидом у документацију и стање на терену утврђује степен усклађености са стандардима. FSC сертификат се издаје на пет година, тако да је рок важења до 9. марта 2023. године.

У периоду 17-21. октобра 2022. године извршена је контрола примјене FSC стандарда у циљу рецертификације Јавног предузећа шумарства „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац. Контрола је обављена према унапријед достављеном ФМ Аудит плану од стране SGS. Предмет контроле, тј. опсег ревизије је газдовање шумама у оквиру ЈПШ „Шуме Републике Српске“ по питању производње лишћарског и четинарског дрвета и грањевине према FSC акредитованом стандарду управљања шумама за Босну и Херцеговину од 22.03.2020. године. Преглед је обављен у шумским газдинствима: „Јахорина“ Пале, „Романија“ Соколац, „Височник“ Хан Пијесак, „Сјемећ“ Рогатица, „Трескавица“ Трново, „Милићи“ Милићи, „Мајевица“ Лопаре и „Врбања“ Котор Варош. Приликом контроле SGS тиму на увид је достављена сва тражена документација са нивоа Дирекције ЈПШ и са нивоа организационих дијелова. Теренска провјера примјене стандарда извршена је у поменутиим организационим дијеловима. Контролом су утврђене дјелимичне неусаглашености са FSC стандардом и углавном се односе на мале корективне мјере (Minor CAR).

Процес рецертификације је указао на позитивне ефекте и стране примјене стандарда. Систематски се приступа примјенама одредби стандарда, како са нивоа Дирекције ЈПШ тако и са нивоа шумских газдинстава. У теренским контролама уочена је максимална посвећеност активностима у циљу заштите шума и искоришћавања шума, као и посвећеност еколошким и социјалним функцијама шума. Уочено је добро здравствено стање шума, добар природни подмладак и богатство природне разноликости. Током процеса контроле сертификације указано је на позитивне стране, а то су :

- Нема чистих сјеча
- Здравствено стање шума добро

- Природни подмладак добар
- Не користе се разне хемикалије у шуми и недозвољена хемијска средства
- Богатство природне разноликости
- Активно учешће Јавног предузећа у заштити природе и др.

Све претходно наведено је потврда одговорног газдовања, поготово ако се има у виду како се шумарства у нашем окружењу муче да добију сертификат, а и када га добију он не важи за цјелокупно подручје.

Јасна одређеност Предузећа на процесима сертификације није само последица тога што је сертификовање незаобилазна активност на путу европских интеграција, већ и због бројних побољшања која процес сертификовања доноси.

ЈПШ „Шуме РС“ су и највећи управљач заштићеним подручјима у БиХ и у њиховом саставу је 36 803,72 ха заштићених подручја и то:

- Прашумски резерват „Јањ“ у ШГ „Горица“ Шипово, површине 295,00 ха. Одбор за свјетску баштину UNESCO-а, 28. јула 2021. године, прогласио је строги природни резерват Прашуму Јањ природним добром од свјетског значаја у оквиру проширења локалитета свјетске баштине UNESCO-а „Исконске букове шуме Карпата и других региона Европе“. То је прво природно добро из БиХ које је уврштено на ову UNESCO-ву листу.
- Прашумски резерват „Лом“ у ШГ „Оштрељ-Дринић“ Дринић, површине 297,80 ха.
- Парк природе „Орјен“ у ЦГК Требиње, површине 16 715,83 ха од чега је својина РС 66,03 %, а остало приватно власништво.
- Парк природе „Прача“ у ШГ „Сјемећ“ Рогатица, површине 4 067,89 ха, од чега је својина РС 60 %, а остало приватно власништво.
- Парк природе „Цицел“ у ШГ „Вучевица“ Чајниче, површине 330,76 ха, од чега је својина РС 61 %, а остало приватно власништво
- Споменик природе „Врела Сане“ у ШГ „Лисина“ Мркоњић Град и ШГ „Рибник“ Рибник, површине 320,69 ха
- Заштићено станиште „Гостиљ“ у ШГ „Добој“ Добој, површине 131,97 ха
- Споменик природе „Пећина Мокрањска Миљацка“ у ШГ „Јахорина“ Пале површине 190,40 ха
- Парк природе „Тара“ у ШГ „Маглић“ Фоча, површине 14 453,38 ха

III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА

Шуме представљају гигантску фабрику која, с обзиром на количину произведене органске материје (дрвета), нема конкуренције, а да при томе не загађује околину, него је, напротив, унапређује. Дрво је изванредна и вриједна сировина. Схватајући вриједност и значај дрвета за своју земљу и свој привредни живот многи народи називају своје шуме „зеленим златом“. Имајући у виду сложеност шуме као биогеоценозе, као и многобројне захтјеве према шумама, често се више функција шуме преплиће на једној површини. Задатак шумарства као струке је да, између осталог, омогући неометано и равномјерно задовољење свих функција шума, на чему се заснива савремено, полифункционално газдовање. Примјена концепта мултифункционалног шумарства који осигурава уравнотежен однос потреба различитих интересних и корисничких група у односу на многобројне функције шуме, намеће се као једино конзистентно, али и најкомплексније рјешење. Према томе, шуме имају значај за човјека на различите начине, а један од начина коришћења је у привредне сврхе, што је могуће кроз генерације, само под условом да начин и обим коришћења не угрожава природни потенцијал и стање ресурса.

Послови, мјере, задаци и активности у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини су првенствено усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвених сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумско-привредних основа, приоритетима инвестиционих улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, као и на пружању квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама.

Шума као обновљиви природни ресурс је јавно добро које обавља низ функција, обезбјеђујући различите производе и услуге које служе човјеку за задовољење његових потреба. Због своје разнолике структуре, као и због изузетне способности регенерације она се сматра кључним ресурсом за развој како Републике Српске, тако и Босне и Херцеговине у цјелини. Главне врсте дрвећа су буква јела, смрча, бијели и црни бор, различите врсте храста, а у нешто мањем проценту племенити лишћари (јавор, бријест, јасен) и воћкарице (дивља јабука, трешња, крушка).

Шумарство представља привредну грану која се бави узгојем, заштитом и искоришћавањем шума. Савремени концепт газдовања шумама треба форсирати у циљу стварања услова за максимално остваривање већине функција шуме. Поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно-регулаторних и социо-културних функција шуме. Основни циљ газдовања шумама је да се осигура трајно газдовање кроз коришћење и проширење истих. Пословна и развојна политика Јавног предузећа и организационих дијелова утврђује се планским документима, односно плановима развоја и програмима рада у складу са Законом и Статутом.

ЈПШ "Шуме Републике" Српске постоји три деценије и у том периоду је претрпело бројне структурне и организационе промјене. Ове промјене су дјелимично узроковане и мјењањем законске регулативе, која је дефинисала мјесто нашег предузећа у самом начину и методама управљања са шумом као једним од највећих природних ресурса које посједује Република Српска. По важећем Закону о шумама, шумама и шумским земљиштем у власништву Републике Српске управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Јавно предузеће "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац је дужно да врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа, узгоја и заштите дивљачи у додијељеним ловиштима, да учествује у пројектовању и научно-истраживачком раду, као и да ради на осталим корисним функцијама шума. Све ове радове наше Предузеће остварује преко 32 организациона дијела, односно 27 шумских газдинстава, "Центра за сјеменско-расадничку производњу", "Центра за газдовање кршом", "Истраживачко-развојног и пројектног центра", шумарске куће „Огњиште“ и Дирекције Јавног предузећа, који немају својство правног лица.

На основу расположивих података из Катастра шума са стањем 31.12.2021. године Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа на површинама државних шума које су дате у следећој табели:

Катастар свеукупних дрвних маса у државним шумама по ширим категоријама шума

Категорија шума	Површина	Залиха свеукупне дрвне масе		Просјечни годишњи прираст		Планирана сјеча (просјечна)	Извршена сјеча (у 2021.г.)
	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³
Високе шуме са природном обновом	469 481	161 756 378	344.54	3 658 149	7.79	2 727 069	2 267 932
Високе деградиране шуме	16 065	3 446 634	214.55	64 819	4.03	44 215	12 086
Шумске културе	49 591	9 593 478	193.45	414 414	8.36	191 475	76 577
Изданачке шуме	223 208	27 416 115	122.83	1 005 456	4.50	401 135	129 673
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	160 564		0.00		0.00		
Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	65 203		0.00		0.00		
Узурпације	18 893		0.00		0.00		
Укупно	1 003 003	202 212 605	266.65	5 142 838	6.78	3 363 894	2 486 268

Шуме и шумско земљиште у Босни и Херцеговини се простиру на површини од 2 709 800 ha, што чини 53% површине државе. Од те површине око 523.500 ha или 19 % се налази у приватном власништву. Високе шуме, високе деградиране шуме и изданачке шуме се простиру на 75,4% површине. Од те површине чак 33,9 % чине изданачке шуме које су настале као посљедица чистих сјеча на великим површинама у високим шумама у доба аустроугарске анексије, те честих ратова на овим просторима. На девастацију шума нису толико штетно утицали ратови колико су то послератни периоди када се шума експлоатисала са великим интензитетом.

У контексту тога треба посматрати и стање шумског фонда Републике Српске које се огледа у томе да се од укупне површине од 1 309 786 ha, у државном власништву налази 1 003 003 ha или 77 % свих шума Републике Српске. У оквиру државних шума знатан дио односи се на површине подесне и неподесне за пошумљавање и газдовање, те изданачке шуме (44,8 %). Због претходно наведеног, намеће се обавеза свих, а посебно Предузећа, редовног пошумљавања подесних површина, те провођења мелиоративних радова у изданачким и високим деградираним шумама чиме се исте преводе у виши узгојни облик. Пошумљавање ових површина заузима посебно мјесто у „Стратегији развоја шумарстав Републике Српске“ (стратешки документ са роком важења од 10 година) која је тренутно у изради, као и у „Мастер плану пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске“ (стратешки документ са роком важења од 45 година).

Залихе свеукупне дрвне масе у високим шумама са природном обновом износе 344,54 m³/ha, односно око 241 m³/ ha нето дрвне масе.

Залихе у шумским културама износе просјечно 193,45 m³/ha свеукупне дрвне масе, уз напомену да је залиха далеко већа јер су у површину урачунате и културе испод таксационог прага, а за њих немамо дрвну масу.

Залиха у високим деградираним шумама износи 214,55 m³ свеукупне дрвне масе по 1 ha, а у изданачким шумама 122,83 m³ свеукупне дрвне масе по 1 ha.

Просјечни годишњи прираст у свим категоријама шума којима газдује Предузеће је 6,78 m³/ha свеукупне дрвне масе.

Залиха свеукупне дрвне масе у доба уређивања, увећана за прираст и упоређена са пробном дознаком је основ за одређивање висине сјеча, односно етата.

Улагања у изградњу и реконструкцију шумских камионских путева заслужују посебну пажњу, не само када је ријеч о државним шумама него и о свим другим шумама и шумским земљиштима Републике Српске. Разлози томе су вишеструки, па тако због ниске отворености шума етат се не

реализује на цијелој површини шумскопривредних подручја, ниска отвореност шума има за посљедицу повећање транспортних дистанци у фази примицања и привлачења израђених дрвних сортимената, те с тим у вези, повећање трошкова транспорта и обима штета изазваних примјеном механизације. Због ниске отворености, отежане су мјере заштите шума, посебно од пожара, недовољно су валоризоване услужне користи и општекорисне функције шума, успорен је развој руралних подручја. Самим повећањем отворености шума повећала би се активност на прикупљању споредних шумских производа. У склопу ИРПЦ-а у оквиру секције за путеве врши се израда инвестиционо-техничке документације за градњу нових и реконструкцију постојећих камионских путева. Све је више организационих дијелова који се одлучују на планско пројектовање примарном и секундарном мрежом путева, јер овај начин планирања и градње путне мреже даје вишеструко веће ефекте. Отварање до сада неотворених шумских комплекса у првим годинама свакако не може дати неки видљив финансијски ефекат, јер је углавном ријеч о сјечама у незрелим састојинама или састојинама лошијег квалитета, али ефекти ових отварања ће се видјети након два-три уређајна периода, како кроз јефтину експлоатацију тако и кроз побољшање квалитета тих састојина, а то нам је са шумарског становишта примарни циљ, уз напомену да се са њим обезбјеђује трајност прихода, са тенденцијом да се исти и повећа у смислу повећања приноса дрвне масе. Отвореност шума и шумског земљишта износи 10,27 km на 1000 ha и стално се повећава у 2021. години је изграђено 43,19 километара шумских камионских путева, а у 2022. години процјена је да ће се изградити 31.94 километара шумских камионских путева.

Приватне шуме су дуго времена биле потиснуте на маргине шумарства у стручном и друштвеном погледу. Приватне шуме заузимају 306.783 ha (23%) површине шума и шумских земљишта у Републици Српској или око 11% од укупне површине Републике. Приватне шуме су подијељене на 600.000 катастарских честица у посједу око 340.000 власника. Стање приватних шума је незадовољавајуће прије свега у погледу узгојног облика: учешће високих шума је око 34%, изданачких 63%, а остатак се односи на високе деградираних шуме, шумске културе те подручје крша и голети. Такво стање узгојних облика утиче на изразито неповољну структуру, како по показатељима производности и квалитета тако и по степену очуваности. Залихе су знатно мање од нормалних, што за собом повлачи у просјеку смањење запреминског прираста, а самим тим и приноса дрвне запремине. Сложене друштвене прилике у задњих тридесетак година утицале су на појаву озбиљне девастације и крчења приватних шума. Вршење стручних услуга у приватним шумама повјерено је ЈПШ „Шуме Републике Српске“.

IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2023. ГОДИНУ

Основни постулат планирања у шумарству је обезбјеђивање услова за одрживо газдовање шумама. Да би се то постигло потребно је да се обезбједи трајност прихода и приноса, са тенденцијом да се исти и повећа у смислу повећања приноса дрвне масе. Систем планирања представља стручну разраду и формулисање задатака у циљу остваривања општих и осталих циљева и интереса. Планови газдовања шумама су стручна интерпретација циљева и интереса Републике, а њихова реализација је задатак свих запослених радника шумарства.

Системи планирања и планска рјешења имају задатак да дају рјешења којима се што потпуније остварују укупни захтјеви и интереси друштва у односу на потенцијале шумских подручја, њихово унапрјеђивање и рационално коришћење. У садашњим условима савремено планирање по свему треба да има карактер интегралног на различитим нивоима. При томе се мора имати у виду :

- међупланска зависност и повезаност,
- међугранска зависност и повезаност,
- вишефункционалност шуме као искористивог природног ресурса,
- узајамност и повезаност појединачних планова у оквиру производно-финансијског плана,
- интегралност појединих фаза у планом обухваћеном периоду на релацији план-реализација-контрола.

Послови, задаци, активности и мјере у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини у 2023. години, биће превасходно усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча и израда шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумскопривредних основа, приоритетна инвестициона улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, пружање квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама, те на имплементацији новог информационог система чиме се стварају услови за ефикаснији и продуктивнији рад а самим тим и за бољи финансијски резултат.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, шумско-привредним и ловним основама, Трогодишњим и годишњим плановима газдовања шумама, извођачким пројектима, Програмом изградње шумских камионских путева, Програмом израде шумско-привредних основа за наредни уређајни период, „Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске“, и "Смјерницама за израду плана".

А. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2023. ГОДИНУ

"Смјернице", односно "Заједнички елементи за израду плана", усвојене на сједници Управе Предузећа одржаној 12.09.2022. године, засноване на прописима, одредбама шумскопривредних и ловних основа, годишњим плановима газдовања и извођачким пројектима, присутној проблематици из претходне године, процјени будућих тржишних кретања, су основ реалне израде плана пословања. Ради сагледавања реалности израде Плана по организационим дијеловима и на нивоу Предузећа по свим сегментима планирања преносимо интегрални текст "Смјерница" за израду овог документа:

1. Сјеменско-расадничка производња и шумскоузгојни радови

1.1. У циљу стварања потребних услова за производњу квалитетног шумског сјемена познатог поријекла, планирати радове и везано за њих трошкове на ревизији, регистрацији и уређивању сјеменских састојина, са акцентом на регистрацији сјеменских састојина лишћарских врста и воћкарица, као и појединачних стабала која би се уписала у регистар и додатно заштитила. На

основу праћења обилности урода сјемена потребно је планирати бербу сјемена из регистрованих сјеменских објеката.

У "Сјеменско-расадничком центру" Добој производњу шумских садница планирати у складу са стањем залиха утврђених по врсти, старости и начину производње садног материјала у 2022. години, стварним потребама шумских газдинстава, могућностима пласмана на домаћем тржишту (пошумљавања у приватним шумама, уређење јавних површина, санирање рудокопа, итд.), као и могућностима пласмана ван граница Републике Српске. Планирање производње сјемена и садног материјала усмјерити према производњи врста које су проистекле из одредаба ШПО-а, као и обавеза проистеклих по „Мастер плану пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске“, са посебним акцентом на производњу садница букве, племенитих лишћара и јеле. Недостатак врста рјешавати замјеном, сходно еколошко-вегетацијским карактеристикама за сваку врсту појединачно, док се не постигне континуитет производње.

У дугорочном смислу, предузимати кораке за планску производњу сјемена и садног материјала засновану на принципима концепта "намјенске производње садница", а самим тим и производњу "станишту прилагођеног садног материјала" по препорукама из поглавља Сјеменско-расадничка производња и пошумљавање у оквиру "Мастер плана пошумљавања голети и газдовања шумским културама Републике Српске".

Максимално интевизирати активности на производњи контејнерског садног материјала у што већем капацитету. Организациони дијелови у калкулацијама трошкова пошумљавања требају да имају у виду цијену ових садница. Успјех пошумљавања наведеним садним материјалом је далеко већи, посебно што се у наредном периоду очекују климатске промјене у смислу смањења и распореда падавина на годишњем нивоу који се карактерише са дужим сушним периодима.

Трошкове расадничке производње треба планирати по врсти производа и старосној структури на бази усвојених Норматива за сјеменско-расадничку производњу.

1.2. У шумскоузгојне радове у оквиру просте репродукције планирати све радове у просјечном годишњем обиму, који су утврђени у ШПО, односно у дугорочном програму газдовања кршом за уређајни период, за високе шуме са природном обновом и шумске културе које су основане средствима просте репродукције.

Планове шумскоузгојних радова из ШПО, односно дугорочног програма газдовања кршом, планирати по врсти, обиму и квалитету на начин да се досљедно испоштују одредбе члана 21 став 2 Закона о шумама и члана 3 Закона о измјенама и допунама Закона о шумама ("Сл. гл. РС" бр. 60/13), уз напомену да се за радове чија је просјечна годишња динамика извршења у заостатку повећа њихов планирани обим сразмјерно односу висине заостатка и преосталог броја година до краја уређајног периода, како би се осигурало њихово извршење у потпуности. У том погледу, нарочита обавеза поштовања овог начела односи се на радове пошумљавања.

Посебну пажњу посветити планирању радова на њези и одржавању постојећих шумских култура (чишћење од корова, непожељних врста и неопходне прореди). Уколико стварно стање шумских култура (загушеност од корова, изданака и избојака због недовољне његе и одржавања у протеклом периоду) захтијева да се радови на њези и одржавању култура планирају у обиму већем од предвиђеног у плану шумскоузгојних радова у шумскопривредној основи, обавеза је сваког газдинства да у таквим случајевима планирају увећан обим тих радова.

1.3. У шумскоузгојне радове у оквиру проширене репродукције планирати радове предвиђене за високе деградиране шуме, изданачке шуме и голети у плану шумскоузгојних радова у шумскопривредној основи, односно дугорочном програму газдовања кршом .

Планирање наведених радова вршити на основу снимљеног стања на терену и јасно прецизираних (обиљежених) површина на терену. Теренско снимање извршити уз максимално могућу примјену GPS уређаја. За радове на пословима пошумљавања нарочиту пажњу посветити адекватном избору врсте дрвећа. За сваку планирану површину дефинисати врсту и тип садног материјала и густину садње прилагођену станишним условима, намјени основане шуме и планираним активностима од припреме земљишта, преко садње до мјера његе после садње.

Извршење обима планираних радова ће зависити од финансијских средстава која се обезбиједи из надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума у шумарству Републике

Српске и осталих извора финансирања (неутошена средства надокнаде за коришћење шума, донације, остварена добит у пословању шумског газдинства и ЈПШ).

Из средстава која су прикупљена по основу надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта, као и надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума, приоритетно планирати набавку садног материјала, односно радове на пошумљавању. Надзор над планирањем шумскоузгојних радова вршиће Сектор за производњу.

Напомена: План шумско-узгојних радова доставити по шумским управама и укупно за газдинство.

1.4. Пројекте за извођење по објектима урадити благовремено, што ће са аспекта финансијских показатеља као и због адекватног начина рјешавања избора врста дрвећа за пошумљавање даље помоћи при планирању расадничке производње. Приликом израде извођачких пројеката руководити се Методиком за израду ШУР (Одлука Управе ЈП-а бр. 03/0205-2599-2/20 БЛ од 04.11.2020.) и Смјерницама за систематизацију, стандардизацију и калкулацију трошкова шумскоузгојних радова у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац-претходна припрема земљишта, пошумљавање и њега шумских засада (одлука Управе ЈП-а бр. 03.05/0203-3118-2/21 од 13.09.2021. године). За потребе одређивања норме за конкретну врсту рада користити слиједеће нормативе: Јединствене норме радова у шумарству ЈПШ „Шуме Републике Српске“, Допуну норми за шумскоузгојне радове (Одлука Управе ЈП-а бр. 01-7470/10, од 09.09.2010.), Допуну норми за садњу врба и топола (бр. 02-4615/12, од 1.12.2012.) и Допуну норми за основне шумскоузгојне радове на пословима пошумљавања садњом садница примјеном моторних бушача и потипутка садилица (Одлука Управе ЈП-а бр. 05/0203-2437-2/21 од 28.07.2021.).

Напомена: Јединственим нормама радова у шумарству нису обухваћене све радне операције из области гајења шума, као и норме сјече, израде и извлачења шумских дрвних сортимената од проредног материјала, те ће се исте допунити, а до тада користити норматив Јавног предузећа „Србијашуме“ за наведене радове.

1.5. Доследно примијенити Упутство за технички пријем (колаудацију) и провјерити сву потребну документацију.

Примијенити типске обрасце плана шумскоузгојних радова, извјештај о извршењу шумскоузгојних радова и катастра шумскоузгојних радова (кат 7).

1.6. У зависности од иницијатива покренутих од стране МПШив РС према ЈП-у везано за "Мастер план пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске" пропратити исте и пружити одговарајућу подршку по указаној потреби. Посебно приоритет дати већ започетим активностима на подизању огледних површина у све четири еколошко-вегетацијске области у сврху тестирања предложених густина садње и препоручених главних врста дрвећа за ниво шумскопривредних подручја.

2. Заштита шума и шумског земљишта

Заштита шума и шумског земљишта обухвата мјере и активности које се спроводе ради заштите од биотичких, абиотичких и других чинилаца који могу да изазову штетне посљедице по шуму и шумско земљиште (ЗОШ-члан 50.).

Угроженост шума је вишеструка, било да се ради о човјеку, биљним болестима, инсектима или природним непогодама. Да би се благовремено предузеле мјере заштите шума и шумског земљишта, неопходно је редовно праћење здравственог стања шума, путем Извјештајно-дијагностичке прогнозне службе у саставу ИРПЦ-а.

Предузеће, као корисник шума има обавезу да обавјештава Министарство о појави штеточина и насталој штети у шуми. Предузеће је обавезно да контролу здравственог стања шума и мјере на сузбијању биљних болести и штеточина, као и евиденције проводи у складу са законским и подзаконским актима.

Послове, мјере, задатке и активности у области заштите шума планирати у складу са стањем на терену, а у складу са Законом о заштити од пожара, Правилником о шумском реду и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац који обухвата:

- заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта);
- заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи;
- заштиту шума од штетног дјеловања инсеката и гљива;
- заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих (или иновирање тог плана из претходне године).

2.1. План заштита шума од бесправних сјеча, бесправног промета и бесправног заузимања шума и шумског земљишта мора да садржи:

- Активности провођења Акционог плана Владе Републике Српске за сузбијање незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије у Републици Српској.
- Контролу лугарских реона минимално једанпут годишње,
- Формирање и опремање интерне контроле у ШГ и њена сарадња са Интерном контролом на нивоу Предузећа и осталим контролним органима.
- Обнављање уништених граничних знакова.

Везано за разграничење државне и приватне шуме и шумског земљишта у следећој години наставити рјешавање узурпација, у складу са Законом о измјенама и допунама Закона о шумама, члан 17 („Сл. гласник РС“ број 70/20 од 16.07.2020. године), којим су одређени рокови, носиоци и поступак утврђивања граница шума и шумског земљишта.

2.2. У претходним годинама у Републици Српској четинарске састојине су најугроженије од штетних инсеката (сипаца четинара), што је директна посљедица нарушене биолошке стабилности ових састојина, у којима је велики број девитализованих стабала лака мета за сипце као секундарне штеточине.

Планом сјече за 2023. годину у свим газдинствима првенствено треба обухватити локације на којима је евидентно сушење стабала. Мониторинг здравственог стања четинарских састојина је обавезујући и за наредну годину. Један од узрока појаве каламитета поткорњака су и посљедице елементарних непогода (пожар, сњеголоми, вјетроломи и др.), а исте се морају санирати у наредној години.

Сва ШГ су обавезна проводити активности на очувању и унапређењу здравственог стања шума, досљедно примјењујући одредбе Правилника о шумском реду у свим категоријама шума. Сјеча, израда и реализација случајних ужитака је обавезујућа. Процедуре набавке феромонских препарата и клопки морају се провести на вријеме, да би постављање истих било урађено на вријеме, прије ројења поткорњака.

2.3. У 2023. години наставити мониторинг стања популације губара у складу са Упутством, те планирати потребне радње и средства како би се спријечиле евентуалне штете на шуми које наноси овај инсект.

Локације које су у претходном периоду захватиле елементарне непогоде захтијевају интензиван мониторинг, због евентуалног уочавања секундарних патогена.

Појава сушења састојина јеле и састојина храста није нова и не дешава се само код нас него у цијелој Европи. У наредној години морају се планирати санитарне мјере у угроженим састојинама, али и детаљно снимање угрожених састојина.

2.4. Заштита шума од пожара подразумијева обавезу свих шумских газдинстава да донесу:

1. Оперативне планове за заштиту шума од пожара за 2023. годину, са свим компонентама за превентивно дјеловање и припремним активностима за брзо дјеловање у случају евентуалног пожара.

Оперативним планом морају бити дефинисане сљедеће активности, а на бази процјене угрожености шумскопривредног подручја:

- Мрежа осматрачница и систем дојаве.

- Мобилне екипе за патролна дежурства (нпр. јавни путеви, излетишта, простори гдје чобани чувају стада), дежурства и у дане викенда, празника и у вријеме било каквог окупљања у природи. Врло је битна комуникација са невладиним организацијама (нпр. ловци), које се морају укључити у све облике активности на заштити шума од пожара.
- Извођачи радова морају се такође упознати са активностима превентивног дјеловања на спрјечавању пожара и мјерама и активностима на гашењу евентуалних пожара. Извођачи радова морају поштовати законске одредбе на локацијама гдје су смјештени. Обавеза шумског газдинства је да врши контролу провођења превентивних мјера.
- Начин ангажовања грађевинских машина и радне снаге за евентуалну брзу интервенцију на изради просјека и пробијању противпожарних путева за заустављање ширења ватрене стихије.
- Сарадња са јединицама цивилне заштите и ватрогасним јединицама, са јасно прецизираним задацима и обавезама у случају евентуалног пожара.
- Сарадња са сусједним шумским газдинствима, у циљу заједничких активности. Сарадња мора постојати и на међуентитетском нивоу (гранични појас).

2. Оперативни план информативно-пропагандних активности.

Информативно-пропагандне активности у директној су вези са временским приликама (суша) и активностима локалног становништва (радови на крчењу приватних посједа). Са информативно-пропагандним активностима треба отпочети одмах и проводити их у току цијеле године.

У циљу заштите шума од пожара потребно је планирати организацију и одржавање информативно-савјетодавних састанака на регионалном нивоу. У активности на спречавању појаве шумских пожара и гашењу истих морају се укључити сви субјекти: локална власт, локално становништво, невладине организације (ловци, еколози, планинари).

Опрема за гашење пожара у власништву ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац мора бити припремљена и ускладиштена.

Услови, организација и начин ангажовања грађевинске механизације и радне снаге за евентуалну хитну израду просјека и пробијање противпожарних путева ради заустављања ширења ватрене стихије, као и плаћање услуга, у надлежности је шумског газдинства.

Обука особља у стручним екипама врши се по потреби у шумском газдинству и трајни је задатак.

Обавјештења о забрани ложења ватре постављају су на видним мјестима, а медијска кампања (штампа, радио и телевизија) је у функцији ширења поруке о превенцији пожара и упозорења о повећаној опасности од пожара у току трајања екстремних временских прилика (суша, високе температуре, вјетар).

Циљ свих програма за контролу пожара је заштита и правилно функционисање шумских екосистема. Посебна пажња се мора посветити узроцима пожара. Превентивне активности морају бити усмјерене на отклањању узрока пожара. Посљедице пожара на шумске екосистеме могу бити веома тешке, а санирање дуг и тежак посао.

Трансфер знања према грађанима може се остварити као дио програма јавне свијести. Учење о еколошким утицајима пожара, и како реаговати, треба да помогне грађанима да науче методе контроле пожара. Јавност мора бити свјесна пожарне ситуације и мора бити дио програма. Улога ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац у заштити шума од пожара је значајна.

2.5. Неопходна финансијска средства за извршавање наведених задатака реално планирати. При планирању личних примања за чуваре шума и ловочуваре треба калкулисати са **брuto платама, а истовремено треба водити рачуна да се не дуплирају зараде у производно-финансијском плану и плану ловства. **Трошкове сјече, израде и привлачења случајних ужитака не треба планирати у материјалне трошкове заштите шума од инсеката, биљних болести и од елементарних непогода, јер су исти већ планирани у оквиру трошкова производних услуга.****

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

3.1. Обим сјече и производње шумских дрвних сортимената у свим шумским газдинствима планирати до висине просјечног годишњег етата по важећој шумскопривредној основи. Такође, сортиментну структуру планирати у складу са ШПО. Газдинства која су прекорачила планирани обим сјеча по категоријама шума по ШПО, дужна су да план сјеча за 2023. годину ускладе са могућим обимом сјеча за преостали дио уређајног периода.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената мора се исказати по категоријама шума подесним за газдовање (високе шуме са природном обновом, деградиране високе шуме, шумске културе, изданачке шуме) и унутар сваке од тих категорија одвојено по врстама сјече (редовне сјече, ванредне сјече) како је то и предвиђено у табели 3.1.

Како се последице елементарних непогода морају санирати у наредној години, потребно је извршити квалитетну процјену обима ванредних сјеча, као и процјену сортимената који ће се реализовати из тих сјеча.

У напријед наведени обим сјеча укључује се и количина огревног дрвета планирана за малопродају у дубећем стању, а која се односи на продају локалном становништву.

Планирање обима сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2023. годину вршити на основу извођачких пројеката и искуствених података за ванредне сјече.

Шумска газдинства која су у досадашњем дијелу уређајног периода прекорачила планирани етат, планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената ускладиће са реализованим етатом у протеклом дијелу уређајног периода и залихама готових производа и недовршене производње које прелазе просјечну једномјесечну производњу, на начин да ће умањити план сјеча и производње за количине које у залихи прелазе просјечну једномјесечну производњу и за количину која је прекорачена у протеклом дијелу уређајног периода подијељену на преостале године уређајног периода.

Базу за план одјела предвиђених за сјечу чини сјекоред који је направљен за цио уређајни период. Саставни дио плана чиниће и одјели који неће бити или ће дјелимично бити реализовани у току 2022. године. Шумска газдинства код којих је истекла важност ШПО, а у процедури је доношење нове ШПО обавезна су се придржавати привременог сјекоред на који је Управа предузећа дала сагласност. У оваквим случајевима шумска газдинства ће за израду извођачких пројеката користити прелиминарне податке из ШПО и елабората који су у фази усвајања.

Посебну пажњу треба посветити квалитетној припреми одјела за сјечу, уз поштивање усвојених процедура произашлих из FSC стандарда, ангажовању квалитетних извођача радова у складу са Законом о јавним набавкама, кројењу и класирању шумских дрвних сортимената, квалитетном техничком пријему радова, те квалитетној евиденцији свих извршених радова.

Напомена: Свеукупна дрвна маса у табели 3.1. мора бити једнака укупним количинама за сваку категорију шума у табели 3.3. (План сјечиве дрвне масе у свеукупној дрвној маси по одјелима и одсјецима)

3.2. У табелу 3.2. уносе се подаци о планираном обиму сјеча (етат) за шуме подесне за газдовање и то појединачно за сваку од четири наведене категорије шума из важеће шумскопривредне основе.

3.3 Законом о измјенама и допунама Закона о шумама, члан 11. (Сл. гласник РС број 70/20) одређено је обезбјеђивање неопходног минимума шумских дрвних сортимената утврђује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, на основу критеријума које одлуком прописује Влада, а који узимају у обзир значај локалних привредних субјеката за механичку прераду дрвета за ту локалну заједницу. Начин расподјеле трупаца за дрвопрерађиваче из Републике Српске прописан је Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању критеријума, услова и начина расподјеле шумских дрвних сортимената број: 04/1-012-2-2580/19 од 03.10.2019. године (Сл. гласник РС број 86/19).

С тим у вези, потребно је у табели 3.5 планирати сјечу по подручјима општина.

3.4. У табели 4.1. утврђује се динамика сјече и израде шумских дрвних сортимената за планирани обим из табеле 3.1., у табели 4.2. утврђује се динамика привлачења (и износа) шумских

дрвних сортимената од пања до камионског пута, а у табели 4.3. динамика отпреме (реализације) шумских дрвних сортимената.

Количину (обим) шумских дрвних сортимената за коју се утврђује динамика у привлачењу (и износу) и отпреми (реализацији) чини количина тих сортимената из табела 3.1. увећана за дио количине прелазних залиха шумских дрвних сортимената изнад просјечног мјесечног планираног обима сјече и израде за 2022. годину. Осим тога, у табели 4.2. план привлачења (и износа) треба умањити за количину која се реализује малопродајом у шуми на пању.

Динамички план у табелама 4.1., 4.2. и 4.3. мора се, у зависности од временских, теренских, тржишних и других услова, утврђивати што је могуће реалније.

Напомена:

- динамички план по свим фазама рада (сјеча, привлачење, отпрема) потребно је евидентирати у програму за праћење производње одмах по отварању планске године.

- укупно планиране количине у табели 4.1. морају бити једнаке нето дрвној маси у табели 3.1.

4. План реализације шумских дрвних сортимената

4.1. План реализације шумских дрвних сортимената (табела 5.) сачињава се на основу укупних количина тих сортимената из табеле 4.3. и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената овог Предузећа. Примјењују се цијене на камионском путу или на пању (ако се отпрема врши са шума пања). За трупце четинара и лишћара примијенити цијене трупаца средње дебљинске класе.

Шумска газдинства су обавезна планирати продају дијела укупне количине трупаца четинара и лишћара путем јавног надметања (лицитације) у 2023. години, у проценту до 25 % укупно планиране количине трупаца.

Ефекти такве продаје се приказују у табели 6.

Напомена: Количина и структура шдс у табелама 5. и 4.3. морају бити једнаке.

4.2. При изради Плана поштовати забрану продаје шумских дрвних сортимената у дубећем стању изузев продаје одређених количина шдс локалном становништву (огрев, целулозно дрво, рудно дрво, ситно техничко дрво, ограничена количина трупаца за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката). Ово је регулисано посебним упутством о реализацији шдс у малопродаји.

4.3. У табели 5.2 планирати реализацију шумских дрвних сортимената по основу тога да ли сортименти потичу из редовних или из ванредних сјеча.

4.4. У складу са Законом о измјенама и допунама закона о шумама (Сл. гласник 70/20), чланом 10, омогућено је кориштење шумског дрвног отпада. Имајући у виду све већу потражњу за истим, неопходно је планирати и пројектима предвидјети његово коришћење у изданачним шумама, шумским културама, деградираним и високим шумама као и осталим површинама, а у складу са Упутством о начину планирања и реализације шумског отпада. Евиденцију о реализацији шумског отпада, као и сјеченице и пањевине водити одвојено, како не би оптерећивали етат, а приходе од реализације шумског отпада, сјеченице и пањевине књижити на одвојена конта.

5. План укупне реализације

У табели 6. планира се укупна реализација (приходи). "Реализација од шдс" има двије колоне.

Прва: Дио реализације који се преноси из табеле 5.

Друга: Дио реализације који се односи на ефекте лицитација (разлика између вриједности лицитиране количине по планираним лицитираним цијенама и вриједности те исте количине изражене по цијенама на камионском путу из важећег Цјеновника).

У колоне 3, 4. и 5. - Приходи од укидања резервисања и приходи из других намјенских извора у складу са члановима 89. и 91. ЗОШ-а, као и са чланом 95.-уносе се износи планираних трошкова

насталих улагањем у шумско-узгојне радове, изградњу и реконструкцију шумских камионских путева и сва остала улагања у складу са Законом.

Колона 12-смањење вриједности залиха учинака, уколико се планира, уноси се са предзнаком „-“

Колона „Остали пословни приходи“ обухвата оне пословне приходе који нису садржани у колонама од 1-12. Збир колона од 1 до 13 мора одговарати износу укупних пословних прихода из табеле 8.

Колона "Укупно" мора бити идентична укупним приходима из табеле 8 (Табела прихода и расхода). Такође, колоне "Финансијски приходи", "Остали приходи", "Приходи од усклађивања вриједности имовине" и „Приходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година“ (колоне 14, 15, 16 и 17) морају бити исте као одговарајући приходи из табеле 8.

6. План реализације осталих шумских производа и осталих дјелатности

Организациони дијелови обавезни су да остваре додатне приходе од осталих шумских производа, на начин да:

- користе остале шумске производе у складу са смјерницама из шумскопривредних основа и Правилника о условима коришћења и начину сакупљања осталих шумских производа, као и прописа који уређују ову област;

- максимално се ангажују на сакупљању и реализацији осталих шумских производа, те да врсте и количине осталих шумских производа планом реално предвиде;

- на свом подручју врше контролу сакупљања и промета осталих шумских производа;

- контролишу и евидентирају сакупљене количине осталих шумских производа правних лица којима је издата дозвола за сакупљање осталих шумских производа од стране ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац;

- сходно важећим законским и подзаконским прописима уколико користе остале шумске производе у властитој режији издвоје надокнаду од 3 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ, а ако не врше сакупљање осталих шумских производа наплате од комерцијалних сакупљача надокнаду од 5 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ;

- средства са посебног рачуна користе искључиво за ревитализацију осталих шумских производа на локалитетима са којих они потичу,

- планиране врсте осталих шумских производа за сакупљање и реализацију морају бити на „Листи осталих шумских производа намијењених за комерцијално сакупљање“, док посебну пажњу треба обратити на спречавање сакупљања заштићених врста, тј. врста са „Листе врста које су забрањене за сакупљање“ („Сл. гласник РС“, број: 75/08, 8/10, 71/10 и 65/20).

У циљу одрживог коришћења осталих шумских производа организациони дијелови дужни су:

- строго се придржавати инструкција за књижење прихода од осталих шумских производа и надокнада за ревитализацију осталих шумских производа које су наложене од стране Сектора за финансијско-рачуноводствене послове (број: 08/0872-4430/21 од 16.12.2021. године),

- строго се придржавати инструкција за књижење прихода од шумске биомасе које су наложене од стране Сектора за финансијско-рачуноводствене послове (број: 08/0872-4430/21 од 16.12.2021. године) и инструкције о евиденцији, отпреми и књижењу шумског отпада, сјеченице и пањевине наложене од Сектора за ОШП и остале дјелатности (број: 10/1137-5248/21 БЛ од 03.12.2021. године),

- оприходовати средства од надокнада за ревитализацију осталих шумских производа кроз пројекте за сљедеће врсте послова, и то: чишћење корова и непожељних врста, њега јестивог, љековитог и ароматичног биља, припрема земљишта за оснивање нових засада, контрола налазишта осталих шумских производа, надзор над сакупљањем осталих шумских производа, израда пројеката за подизање засада (јестиво биље, ароматично биље, љекобиље, јагодичасто воће, енергетске плантаже, воћкарице итд.), подизање засада јестивог, ароматичног биља и љекобиља, јагодичастиг воћа, енергетских планатажа и воћкарица итд, улагање у опрему за

сакупљање осталих шумских производа; улагање у постројења за прераду осталих шумских производа,

-да приход од осталих шумских производа планирају у складу са бројем радника распоређених на ове послове;

У циљу одрживог коришћења шумске биомасе и коришћења угоститељских услуга организациони дијелови дужни су:

-обавезно планирати коришћење шумске биомасе у минималном износу 2% од планираног сјечивог етата,

-у складу са важећим упутствима и инструкцијама предвидјети коришћење шумске биомасе у извођачким пројектима,

-коришћење шумске биомасе планирати у изданацким шумама, шумским културама, деградираним и високим шумама као и осталим површинама гдје је то могуће,

-организациони дијелови који имају угоститељске објекте отвореног типа, односно који пружају услуге смјештаја, хране и пића, морају приходе реално планирати, а расходе свести на најмањи могући ниво у циљу остваривања добити.

Организациони дијелови дужни су да ускладе број радника Сектора за ОШП и остале дјелатности са одлуком Надзорног одбора и Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац.

7. План утрошка средстава надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума

У табели 6.1 планира се утрошак средстава надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума, и то по врсти и вриједности улагања.

План улагања у шумскоузгојне радове и реконструкцију и изградњу шумских камионских путева потребно је приказати по врсти радова, по објектима рада (ПЈ, одјел, односно назив пута), по вриједности радова и по изворима финансирања (надокнада за коришћење шума и шумског земљишта-неуtroшена из претходне године и планирана за 2023. годину, надокнада за унапређење општекорисних функција шума и остали извори).

8. План радне снаге

Радну снагу планирати у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац.

9. План образовања и стручног усавршавања

У табели 10. планирају се активности и трошкови образовања и стручног усавршавања ученика, студената и стално запослених радника у циљу унапређења газдовања шумама и укупног пословања организационих дијелова и Предузећа у цјелини.

План образовања и стручног усавршавања треба да произилази из потреба Јавног предузећа за одговарајућим кадровима, изражених интереса радника за усавршавањем у струци и из захтјева организације и технологије рада за стручним образовањем и усавршавањем, а у складу са Правилником о стручном образовању и усавршавању радника.

Облици сручног образовања и усавршавања радника и других лица су садржани у члану 7. Правилника о стручном образовању и усавршавању радника.

Трошкови образовања и стручног усавршавања из ове табеле сврставају се у Нематеријалне трошкове у табели 8. Ови трошкови по организационим дијеловима Предузећа (осим Дирекције) могу износити највише 0,30 % од планираног пословног прихода.

10. План прихода и расхода

10.1. У табели 8. планирају се приходи и расходи, и то аналитички како је у њој и назначено. У колони „Оцјена остварења за 2022. годину“ треба остварене трошкове и приходе у досадашњем периоду у 2022. години пројектовати за цијелу 2022. годину.

При планирању трошкова плата примјењиваће се Закон о раду (Службени гласник РС број 1/16, 66/18 и 119/21); Закон о порезу на доходак (Сл. гласник РС број 60/15, 5/16, 66/18, 105/19, 123/20, 49/21 и 56/22); Правилник о поступку, начину обрачуна и остваривања права на ослобађање и права на одбитак од пореске основице пореза на доходак (Сл. гласник РС број 68/18, 6/20, 17/22); Правилник о условима, начину обрачунавања, пријављивања и уплате доприноса (Сл. гласник РС број 68/18, 6/20, 70/21 и 56/22); Одлука о најнижој плати у РС (Сл. гласник РС 45/22) и Колективни уговор за запослене у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, који је у примјени од јануара 2022. године (Сл. гласник РС број 117/21).

Трошкове плата рачунати са планираном цијеном рада 160 КМ увећаном за остале накнаде, с тим да организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа и остали релевантни финансијски показатељи пословања планирају нижу цијену рада у складу са реалним финансијским могућностима, а највише до просјечне цијене рада за треће тромјесечје 2022. године.

У току реализације плана дозвољена је корекција цијене рада у складу са чланом 67. Колективног уговора.

У рубрику - Трошкови плата, накнада плата и осталих личних примања радника - планирати трошкове бруто плата и накнада плата, бруто накнаде члановима НО и одбора за ревизију и остале накнаде трошкова радника (отпремнине, помоћи, награде запосленим, трошкови запослених на службеном путу). У трошкове бруто осталих личних примања радника спадају трошкови превоза радника на посао и са посла, трошкови топлог obroка (без обзира да ли се исплаћују у новцу или је организована исхрана радника у кухињама, ловачким кућама или угоститељским објектима), трошкови теренског додатка, трошкови регреса, зимнице, грева.

Потребно је планирати трошкове пензионог доприноса за добровољни пензиони фонд, а који терете трошкове пословања ЈПШ у износу од 10 КМ по запосленом на основу Закључка Управе број 08/0871-2940/20 од 15.09. 2020. године, а све у складу са Законом о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима (Сл. Гласник РС број 13/09 и 107/19).

10.2. Трошкове сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења (и износа) од пања до камионског пута, као и трошкове изградње тракторских влака планирати и исказивати одвојено како је то и назначено у табели. Ти трошкови се планирају на основу цијена и обима поменутих радова у извођачким пројектима. Цијене тих радова у поменутих пројектима морају бити утврђене на основу Јединствених норми радова у шумарству и калкулација трошкова рада у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Трошкови сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења од пања до камионског пута, као и израде тракторских влака утврђују се у извођачким пројектима полазећи од обавезе потпуног провођења Програма мјера на унапређењу квалитета и евиденције производње у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

У ШГ која имају капацитете за властиту производњу карактер и врста трошкова у односу на горе наведене се мијења, у складу са учешћем производње у властитој режији у односу на укупну производњу.

Планирани просјечни трошкови сјече, израде и привлачења по кубном метру настали у процесу производње шдс-а властитим средствима не могу бити већи од просјечних пројектима планираних трошкова по једном произведеном м³.

У остале производне услуге планирају се трошкови таксације за израду ШПО, трошкови транспорта шумских дрвних сортимената и други транспортни трошкови, трошкови одржавања камионских путева, трошкови одржавања путничких и теренских возила и друга одржавања, трошкови закупнина, трошкови сајмова, трошкови рекламе и пропаганде, трошкови развојних услуга (истраживања, израда програма развоја, студије и слично), трошкови комуналних услуга,

трошкови регистрације возила, накнада за коришћење ауто-пута, трошкови дознаке, трошкови шумскоузгојних радова.

Трошкове рекламе и пропаганде планирати у износу највише 0,15 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа), а о распореду и утрошку тих средстава одлучиваће Управа Предузећа.

Трошкове финансирања Дирекције Предузећа планирају шумска газдинства у висини од 2,69 % од планираног прихода од продаје шумских дрвних сортимената (ових издвајања су ослобођени организациони дијелови ИРПЦ Бања Лука, Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој, Центар за газдовање кршом Требиње и ШК „Огњиште“ Јахорина).

10.3. У рубрику „Трошкови амортизације и резервисања“ планирају се трошкови амортизације и трошкови резервисања за трошкове у гарантном року, трошкови резервисања за обнављање природног богатства-надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у складу са чланом 89. став 1. Закона о шумама (најмање 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђених по цијенама у шуми на пању по ценовнику ЈПШ), трошкови резервисања за задржане кауције и депозите, трошкови резервисања за реструктурисање, трошкови резервисања за отпремнине и трошкови резервисања за јубиларне награде запослених.

Организациони дијелови који имају добре финансијске показатеље могу резервисати трошкове за јубиларне награде запослених, у складу са чланом 79. Колективног уговора.

У рубрику "Нематеријални трошкови" планирају се трошкови непроизводних услуга, трошкови репрезентације, трошкови премије осигурања, трошкови платног промета, трошкови чланарина, стипендије и кредити студентима и ученицима, трошкови огласа у штампи и другим медијима (осим за рекламу и пропаганду), таксе (административне, судске, регистрационе, конзуларне, локалне и друге) и остали нематеријални трошкови.

Трошкове репрезентације планирати у износу највише 0,10 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа).

У рубрику "Трошкови пореза" планирају се трошкови пореза на имовину, трошкови накнаде за коришћење добара-комунална, издвајања за општине у складу са чланом 89. став 6 Закона о шумама (у износу од 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђене по цијенама франко камионски пут), накнада за воде, трошкови надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума у складу са чланом 91. ЗОШ-а (у износу од 0,07 % на укупан приход), трошкови противпожарне накнаде, накнада за уређење грађевинског земљишта и трошкови пореза на оружје. У "Трошкове доприноса" планирати трошкове доприноса за ПИО за докуп стажа, доприноса за ПИО-бенефицирани стаж и трошкове доприноса за професионалну рехабилитацију инвалидних лица.

Под категоријом "Непроизводне услуге" планирати трошкове одржавање FSC стандарда.

10.4. Највећи дио трошкова Предузећа (преко 90 % од износа укупних трошкова) је стандардизован, односно нормиран различитим методама, а то су: пројекти, норме, калкулације, цијена рада на бази које се израчунавају плате и накнаде плата, обавезе по основу Закона и подзаконских аката, порези, доприноси и итд. За мањи дио трошкова за које не постоје норме или се повремено јављају, организациони дијелови Предузећа, односно њихове стручне службе, су дужни да реално планирају висину трошкова на бази искуства из ранијих година, те потребе сталног минимизирања трошкова у сврху јачања профитабилности Предузећа.

При изради производно-финансијског плана, организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа морају имати на уму чињеницу да финансијску консолидацију могу остварити само у том случају ако планирају и остварују максимално могућу добит, а организациони дијелови код којих није нарушена финансијска равнотежа, такође, морају имати на уму чињеницу да постојећу стабилност могу одржавати и повећавати само у том случају ако планирају и остварују одређену могућу добит. Због тога сви организациони дијелови морају на једној страни планирати и остваривати максимално могући пословни приход, а на другој страни морају планирати и остваривати што је могуће мање све врсте расхода.

10.5. Напомена: Сви планирани приходи и расходи морају бити усклађени са Међународним рачуноводственим стандардима, Правилником о рачуноводству и рачуноводственим политикама Предузећа и важећим Аналитичким контним планом Предузећа.

При планирању трошкова водити рачуна да се трошкови за које се не може остварити право на одбитак улазног пореза на додату вриједност (по Закону о ПДВ-у), планирају са урачунатим ПДВ-ом, а сви остали без ПДВ-а.

Поред Плана прихода и расхода на годишњем нивоу (Табела 8), организациони дијелови су дужни да ураде наведени план на мјесечном нивоу и исти унесу у информациони систем Јавног предузећа, с тим што нису у обавези да мјесечни план прихода и расхода достављају у Дирекцију предузећа уз планска документа за 2023.годину.

11. План инвестиционих улагања

При изради овог Плана мора се водити рачуна о реалним изворима финансирања тих улагања. Планови инвестиција који нису засновани на реалним (у највећем степену сигурним) изворима финансирања неће бити прихваћени. „Остали извори“ финансирања инвестиција у табели 9. се могу појавити само изузетно, уз обавезно писмено образложење о каквим изворима се ради, да би се могао оцијенити квалитет тих извора. У складу са закључком Надзорног одбора ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, приоритетно планирати следећа инвестициона улагања:

- Биолошке инвестиције (шумско-узгојни радови). Вриједност ових улагања у табели 9. преноси се из табеле 1.3.;

- Израда шумскопривредних основа

- Пројектовање, реконструкција и градња шумских камионских путева

План инвестирања у пројектовање, реконструкцију и изградњу шумских камионских путева радити у складу са Правилником о изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити шумских камионских путева који вам је доставио Сектор за производњу.

Планирано је да се у 2023. години крене са примјеном новог информационог система (САП-а). За подршку истом је потребна савременија рачунарска опрема, па је неопходно у плану инвестиција на ставци информациони систем предвидјети средства за набавку нове рачунарске опреме.

Поштовање законских одредби у инвестирању и поштовање законских одредби о јавним набавкама је обавезно.

Приликом планирања инвестиција потребно је имати у виду да организациони дијелови који планирају малу добит и имају нарушену ликвидност не могу планирати несразмјерно велике инвестиције у основна средства и у изградњу и куповину објеката.

Потребно је да организациони дијелови што реалније планирају инвестиције пошто је Управа заузела став да ће се само у изузетним ситуацијама вршити реалокација средстава за финансирање непланираних инвестиција.

Напомена: При планирању набавке путничких аутомобила водити рачуна да се у планирану цијену, односно вриједност укључи ПДВ, јер се не може остварити право на одбитак улазног пореза.

12. Остали планови

Саставни дио Производно-финансијског плана Предузећа за 2023. годину су и:

- План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра Бања Лука, чији је основни задатак израда шумскопривредних основа за државне и приватне шуме, израда елабората за проглашење заштитних шума и шума са посебном намјеном, пројекти за шумске комуникације и израда дугорочних програма газдовања подручјем крша.

- План пословања Дирекције Јавног предузећа;

- План набавки-Организациони дијелови Предузећа, у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о јавним набавкама, Смјерницама и Упутством о набавкама, те

Правилником о набавкама роба и услуга, обавезни су направити појединачне планове набавки (основна средства, ситан инвентар, резервни дијелови, ауто-гуме, заштитна средства, потрошни канцеларијски материјал, рекламни материјал, ХТЗ опрема, све врсте услуга и др.). Планови набавки треба да буду усклађени са планираним трошковима (табела 8.) и планом инвестиционих улагања.

- План радова у приватним шумама заснива се на ШПО за те шуме и пројектима за извођење шумскоузгојних радова. Ови пројекти у свом саставу садрже све радове по обиму, мјесту и времену, а израђује их Јавно предузеће шумарства (ЗОШ члан 25). Сва шумска газдинства дужна су израдити годишње планове у складу са важећом ШПО.

- Годишњи планови газдовања ловиштима (додијељеним на газдовање шумским газдинствима) којима се морају планирати радови предвиђени ловним основама. У плановима коришћења ловишта потребно је реално планирати коришћење свих расположивих капацитета ловишта на најрационалнији начин како би се тиме остварио планирани приход. У ловиштима је потребно планирати да се одржи капацитет ловостајем заштићене дивљачи (кориштењем само реалног годишњег прираста), односно подношљива бројност дивљачи ван режима заштите.

- Планови (за свако ШГ-о) шумских одјељења, по привредним јединицама, у складу са сјекоредом, за дознаку стабала за сјечу и израду извођачких пројеката у току 2023. године чија ће се реализација (извођење радова) планирати за 2024. годину (Табела 11.) и

- Програми радова на утврђивању граница шума и шумског земљишта у државној својини и укњижавања државних шума и шумског земљишта у оквиру граница ШПП-а у катастар некретнина.

13. Остале активности

У 2023. години планиран је наставак активности везаних за усклађивање општих аката са законским прописима.

Б. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Производно-финансијски план садржи:

1. План сјеменско-расадничке производње и план шумскоузгојних радова.
2. План заштите шума и шумског земљишта.
3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената.
4. План реализације шумских дрвних сортимената.
5. План укупне реализације.
6. План осталих производа шумарства.
- 6.1 План ловства
7. План сертификације шума.
8. План радне снаге.
9. План образовања и стручног усавршавања.
- 10.1 План формирања и расподјеле укупног прихода.
- 10.2 План расхода.
11. План инвестиционих улагања.
- 12.1 План пословања Центра за газдовање кршом.
- 12.2 План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра.

1. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац сјеменско-расадничку производњу извршава у „Центру за сјеменско-расадничку производњу“ Добој и расаднику медитеранских врста који егзистира у оквиру Центра за газдовање кршом у Требињу.

„Центар за сјеменско-расадничку производњу“ Добој је приступио изради Плана пословања за 2023. годину прилагођеног насталој нарушеној финансијској равнотежи. Планом је усклађена производња садног материјала са потребама шумских газдинстава и са „Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске“, са посебним акцентом на производњу садница букве, племенитих лишћара и јеле. Већина трошкова је планирана у складу са важећим нормативима о утрошцима, како је и дато у смјерницама.

У циљу очувања и унапређења генофонда, као и његовог правилног коришћења, у оквиру области генофонда и сјеменарства наставиће се започете активности на уређењу регистрованих сјеменских објеката, тј. израде пројеката генетичке мелиорације и уређења сјеменских објеката, те стручна контрола и здравствени преглед истих. Од 2012. године контролне прегледе регистрованих сјеменских објеката врши ИРПЦ Бања Лука и у склопу њих се процјењује урод сјемена, на основу чега се прави план сакупљања, те у складу са њим организује сакупљање сјемена у признатим и регистрованим сјеменским објектима. За већину шумских врста дрвећа карактеристично је то да цвјетају и плоносе у временским интервалима, тј. одликују се периодичитетом урода. Такође, урод сјемена варира од године до године, почев од године када га нема, преко година са малим и просјечним уродом па до године са обилним или пуним уродом. Ово захтјева константно опажање обилности цвјетања, те предвиђање обилности урода. Правилна процјена урода сјемена у текућој години је од суштинске важности за планирање његовог сакупљања и благовременог обезбјеђивања потребних средстава, опреме и радне снаге. Од података процјене цвјетања и предвиђања урода зависи да ли је оправдано организовање сакупљања сјемена у једном објекту, шта је потребно и у којем обиму за његову реализацију. Обука берача је завршена, с тим да је врло тешко наћи довољан број кандидата спремних за овај опис послова. Број радника у ЦСРП Добој који су обучени за бераче је недовољан, па је неопходно повремено ангажовање сезонске радне снаге која врши сакупљање са земље.

Узимајући у обзир да постоји потреба за већим количинама квалитетног садног материјала лишћарских врста дрвећа, активности на регистрацији нових сјеменских објеката треба усмјерити на издвајање сјеменских објеката лишћара, у првом реду племенитих, као и шумских воћкарица (најчешће у виду групе или појединачних стабала). У 2023. години планирана је сјетва сјемена у количини од 2 568,70 kg од чега је 2 462,3 kg сјемена лишћара. У односу на прошлу годину када је

планирана сјетва свега 675,89 kg ове године се предвиђа обилнији урод хроста, који је у прошлој години изостао, те је исти планиран да се посије у количини од 500 kg хроста лужњака и 1 500 kg хроста китњака. Све ово је у складу са Мастер планом пошумљавања којим се предвиђа повећање учешћа лишћарских садница у пошумљавању, а сјетва сјемена је први корак ка том циљу.

Приоритет пословања у 2023. години је, поред повећања учешћа лишћарског садног материјала, и повећање производње контејнерских садница, за шта су се стекли услови кроз комплетирање система аутоматске линије за контејнерску производњу. Поред тога, потребно је интензивирати коришћење осталих шумских производа, кроз подизање нових засада љековитог биља, активности на прикупљању самониклог биља, њиховом ускладиштењу, доради и паковању, а посебно образовању кадрова.

План производње садног материјала у 2023. години је 6.919.326 комада садница. Слједи структура производње садног материјала за 2023. годину:

Ред. бр.	ВРСТА САДНОГ МАТЕРИЈАЛА	КОЛИЧИНА	УЧЕШЋЕ
1.	ЧЕТИНАРИ	6.295.300	90,98%
2.	ЛИШЋАРИ	348.790	5,05%
3.	ВОЋКАРИЦЕ	69.436	1,00%
УКУПНО ШУМСКИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		6.713.526	97,03%
4.	СЈЕМЕНИШТЕ	42.000	0,61%
5.	ОЖИЛИШТЕ	55.000	0,79%
6.	ПИКИРИШТЕ	30.000	0,43%
7.	РАСТИЛИШТЕ	78.800	1,14%
УКУПНО ХОРТИКУЛТУРНИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		205.800	2,97%
СВЕУКУПНО САДНИ МАТЕРИЈАЛ		6.919.326	100%

Производња шумског садног материјала са обложеним корјеновим системом је планирана у количини од 1.600.500 комада што је 23,13% укупне производње, од чега се на контејнерску производњу односи 62.500 комада лишћара и 1.153.000 четинара, док се 385.000 комада четинара планира произвести нисула системом. Детаљан преглед производње садног материјала према типу и врсти садног материјала дат је у следећој табели.

Ред. бр.	Врста садног материјала	класично		контејнер		нисула		Укупно	
1.	Четинари	4.757.300	68.75%	1.153.000	16.67%	385.000	5.56%	6.295.300	90.98%
2.	Лишћари	286.290	4.15%	62.500	0,90%			348.790	5.05%
3.	Воћкарице	69.436	1.00%					69.436	1.00%
Σ шумски садни материјал		5.113.026	73.90%	1.215.500	17.57%	385.000	5.56%	6.713.526	97.03%
Хортикулт. садни материјал		205.800	2.97%					205.800	2,97%
Свеукупно садни материјал		5.318.826	76.87%	1.215.500	17.57%	385.000	5.56%	6.919.326	100%

План производње је урађен на основу потреба за садним материјалом, количине сјемена којом ЦСРП Добој и ЦГК Требиње тренутно располажу, као и расположиве радне снаге. План производње за 2023. годину је већи у односу на план за 2022. годину за 920.476 комада, што сматрамо позитивним, јер се само са повећањем производње могу санирати финансијски губици из ранијих година. Из претходно приложених табела се види да планирана производња садног материјала са обложеним корјеновим системом износи 23,13% укупног садног материјала, што је позитивно, јер је већа вјероватноћа примања саднице на терену и на терен може да иде садница дупло мање старости у односу на саднице голог коријеновог система.

Реализација садног материјала у току 2023. године планирана је у количини од 2.745.700 комада. У прољећној дистрибуцији 2023. године планирана је реализација 1.233.200 комада садница или 45%, док је за јесењу дистрибуцију преостаје планираних 1.512.500 комада садница

или 55%. Већи план јесење у односу на прољетну дистрибуцију садног материјала је проистекао из искуства да је успјех јесењег пошумљавања далеко већи у односу на прољетно. ЦСРП Добој располаже значајном количином садног материјала из ранијих година, који је планиран у прољећној реализацији. Овај садни материјал, уколико се не реализује у прољеће, више неће бити подесан за пошумљавање због прерастања те ће "ЦСРП" Добој бити принуђен да тај садни материјал уништи, што, опет, изискује додатне трошкове и губитке.

За испуњавање циљева предвиђених кроз стратешке планске документе „Стратегију развоја шумарства Републике Српске“ (израда овог документа је у току) и „Мастер план пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске“, неопходно је веће издвајање средстава посебних намјена за унапређење шума (проширене репродукције), чиме би се у великој мјери олакшао првенствено рад „Центру за сјеменско-расадничку производњу“ Добој.

Потреба организационих дијелова ЈПШ Шуме РС за садним материјалом је 1.578.660 садница, што је 57,50 % планиране реализације ЦСРП Добој и ЦГК Требиње. То значи да се преосталих око 1,2 милиона садница планира реализовати преко екстерних корисника (шумарства у Федерацији, привредни субјекти, рудници, путеви, физичка лица и др.). Важно је истаћи да је неопходна комплексна сарадња на релацији ИРПЦ (планирање пошумљавања кроз ШПО)—ЦСРП (производња квалитетног садног материјала у количинама које се могу пласирати у оквиру Предузећа и на екстерном тржишту) – шумска газдинства (која ће квалитетно извршити пошумљавање), а све у складу са "Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске".

Планирани шумско-узгојни радови у оквиру просте репродукције законска су обавеза и морају се у цијелости извршити.

Шумско-узгојни радови планирани у оквиру проширене репродукције шума извршаваће се у складу са обимом обезбјеђених финансијских средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума (обезбјеђених по основу члана 91. Закона о шумама) и осталих извора финансирања (донације, остварена добит у пословању шумских газдинстава, неутрошена средства просте репродукције). Шумска газдинства, која су у претходном периоду извршила голе сјече на одређеним површинама у поменуте двије категорије шума ће извршити пошумљавање тих површина одговарајућом врстом садница, а потом одржавати и његовати те културе без обзира у ком степену су обезбиједила финансијска средства из накнаде за унапређење општекорисних функција шума. То се исто односи и на површине голети.

Сва шумска газдинства ће вршити комисијски колаудацију (технички пријем) извршених радова на пошумљавању (садњом садница, односно сјетвом сјемена) након двије и пет година од извршених радова. На основу записника о колаудацији радова установиће се да ли је потребно вршити попуњавање тих површина.

Са становишта биодиверзитета потребно је водити рачуна о очувању мјешовитости врста, а у оним шумским комплексима гдје је она нарушена потребно је вјештачком обновом тежити да се она поново успостави. Ту се првенствено мисли на чисте четинарске састојине у које треба пошумљавањем уносити лишћаре (идеалан однос заступљености врста би требао бити 70:30 у корист четинара), како би се сачувала производна способност земљишта. Уношење лишћарских врста у чисте састојине четинара је пожељно ради смањења киселости земљишта у овим састојинама, а апострофирано је "Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске".

Из следеће табеле може се видјети да је планирано повећање шумско-узгојних радова за 58 % (посматрано вриједносно) у односу на очекивано извршење у 2022. години. План радова у оквиру просте репродукције шума у 2023. у односу на очекивано остварење у 2022. години је већи за 29 %, док су радови проширене репродукције већи за 174 % (посматрано вриједносно), у односу на очекивано остварење истих у 2022. години.

У односу на очекивано извршење у 2022. години највеће повећање у смислу планираних радова у 2023. години се односи на: мелиорацију изданачких и високих деградираних шума. И већина осталих радова је планирана у већим количинама у односу на очекивано остварење у 2022. години.

Р.Б.	Фаза рада	Јед. мјере	Планирано 2022.			Оцјена остварења 2022.			Планирано 2023.			Оцјена остварења 2022 / план 2022 (индекс)			план 2023 / оцјена остварења 2022 (индекс)		
			Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно
1	Природна обнова састојина	ha	2 179			2 131			2 326		2 326	98			109		
2	Припрема земљишта за природно подмлађивање	ha	1 673		1 673	1 799		1 799	2 102		2 102	107		107	117		117
3	Пошумљавање	ha	121	546	667	111	230	342	113	508	621	92	42	51	101	221	182
4	Попуњавање култура	ha	69	93	162	46	59	105	47	42	88	66	63	65	102	71	84
5	Прашење и окопавање	ha	91	263	354	97	62	159	87	263	350	107	24	45	89	425	220
6	Чишћење од корова	ha	391	307	698	422	116	538	370	295	664	108	38	77	88	254	124
7	Прореди у културама	ha	158	9	167	104	2	106	360	10	370	66	17	63	345	674	350
8	Њега шумских састојина	ha	11 745		11 745	9 558		9 558	14 616		14 616	81		81	153		153
9	Мелиорација	ha		647	647		84	84		1 682	1 682		13	13		2 006	2 006
10	Планирана количина садница (у хиљадама)	kom	397	1 477	1 874	318	720	1 037	336	1 242	1 579	80	49	55	106	173	152
11	Вриједност радова (у хиљадама)	KM	8 940	5 226	14 166	8 421	2 045	10 466	10 898	5 596	16 494	94	39	74	129	274	158

У табеларном прегледу се види да су планирани радови у 2023. години за сса 2,3 милиона КМ већи у односу на план 2022. године, док је за сса. 6 милиона КМ већи у односу на очекивано извршење у 2022. години. До повећања планиране вриједности радова у 2023. години је дошло због већег планираног обима тих радова у 2023. години, који проистиче директно из обавезе планирања неизвршених радова у претходном периоду важења шумскопривредних основа, што је посебно уочљиво на примјеру ЦГК Требиње, који је све неизвршене радове у оквиру проширене репродукције у претходних девет година важења Програма газдовања подручјем крша планирао да изврши у 2023. години, што ће директно зависити од добијања средстава за унапређење шума.

Недовољни износи средстава надокнаде за унапређење шума претходних година су допринијели да је проценат извршења радова проширене репродукције, у односу на десетогодишње планове (шумскопривредне основе) у већини организационих дијелова Предузећа мали, тј. евидентан је заостатак у извршењу истих. Изостанак ових средстава увелико ће отежати испуњавање циљева предвиђених "Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске".

2. Заштита шума и шумског земљишта

Значај чувања и заштите шума и шумског земљишта није потребно посебно истицати. Поред привредног и економског значаја, далеко је већи значај који шуме пружају кроз своје општекорисне функције, а које се огледају у утицају шума на остваривање повољног режима вода, спречавање ерозије земљишта, повећање квалитета питке воде, производњу кисеоника, стварање повољних услова за туризам, рекреацију и друге користи.

Због тога послови на заштити шума од бесправних сјеча и бесправног заузимања шума и шумског земљишта, од пожара, биљних болести, штетних инсеката и од штетног дјеловања дивљачи и стоке, заслужују посебну пажњу и траже сталну мобилност и одговорност у њиховом извршавању.

Према плану за 2023. годину, за заштиту шума у Јавном предузећу шумарства "Шуме Републике Српске" планирано је 14.011.978 КМ. По структури тај износ чине следећи трошкови :

Чување шума (чуварска служба)	12 589 735 КМ
Заштита дивљачи и ловних објеката	751 604 КМ
Заштита шума од инсеката	221 111 КМ
Заштита шума од биљних болести	52 539 КМ
Заштита шума и објеката од пожара	256 632 КМ
Заштита шума од елементарних непогода	40 407 КМ
Остали видови заштите	99 950 КМ
Укупно	14 011 978 КМ

Послови, мјере, задаци и активности на заштити шума за 2023. годину планирани су у складу са стварним стањем на терену и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" и Акционим планом за сузбијање нелегалних активности, и обухватају:

1. Заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта),

У 2023. години, у циљу подизања нивоа заштите шума од човјека планирано је сљедеће:

- константна едукација лугарског особља, те подизање нивоа свијести свих запослених о потреби заштите шума,
- преко државних органа издејствовати ажурнији рад судских институција, јер је нерјешавање пријава за шумску штету један од главних разлога појаве бесправних сјеча,
- у газдинствима која имају изражене проблеме по питању бесправних сјеча потребно је размотрити могућност постављања видео надзора на угроженим локацијама,
- на угроженим локацијама треба постављати рампе које онемогућавају кретање теретним возилима (под условом да не ометају живот становницима на тим подручјима),

-извршити разграничење између државних и приватних шума гдје то до сада није урађено, а тамо гдје су гранични знаци уништени извршити њихово обнављање,
-остварити бољу сарадњу са органима МУП-а и истражним органима, како бисмо смањили нелегалне активности,
-појачаном контролом шумских дрвних сортимената на шумским складиштима уз примјену мобилних уређаја (нови информациони систем) могућност злоупотреба плочица ће се вишеструко смањити.

Услови за ефикаснију заштиту шума су створени измјенама и допунама Закона о прекршајима Републике Српске (Сл. гласник РС 29/10 од 09.04.2010. године), којима је враћен легитимитет чуварској служби Предузећа да подноси прекршајне пријаве за бесправну сјечу и крађу.

2. Заштиту шума од штетног дјеловања инсеката (поткорњака и др.), гљива и биљних болести.

У сегменту заштите шума од инсеката и биљних болести планирање на дужи период је врло тешко, јер појава ових штетних фактора зависи од низа непредвидивих околности. И поред тога неопходно је пословање у шумарству проводити тако да ризик од појаве биљних болести и штетних инсеката у градацији буде што мањи. У том смислу Предузеће ће се стриктно придржавати Правилника о шумском реду и других нормативних аката који регулишу ову област.

Мониторинг популације губара (*Lymantria dispar*) на огледним плохама и шире је стална обавеза због каламитета овог инсекта који се јављао у два наврата у задњих 10 година у великом интензитету. У случају његовог уочавања потребно је обавјештавање Сектора за производњу Предузећа, који ће бити у сталној комуникацији са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде РС и заједнички ће доносити одлуке о потреби предузимања одговарајућих мјера. Директори организационих дијелова су одговорна лица за провођење активности на механичком уништавању јајних легала губара. У случају да се механичким путем не може дјеловати потребно је, као и у претходним годинама, примијенити авиотретирање нападнутог подручја.

Генерално гледано у последњим извјештајним годинама је повећано учешће целулозног дрвета четинара, што је директна посљедица великог броја осушених стабала четинара проузрокованих лошим здравственим стањем састојина. Контролисање бројности поткорњака и његово свођење у фазу латенције се намеће као један од приоритетнијих задатака Предузећа и у овој планској години у свим газдинствима. Само брзе (у кратком временском року) санације спрјечавају појаве градације поткорњака и обезбјеђују максимално искоришћење дрвне масе у виду боље квалитетне и сортиментне структуре. Да би се то остварило потребно је у свим организационим дијеловима Предузећа у наредном планском периоду досљедно поштивати прописане мјере заштите шума, што се посебно односи на:

-Потпуну сјечу, израду и реализацију случајних ужитака, како у високим шумама тако исто и у шумским културама;

-Поред фенотипски нападнутих стабала у језгру потребно је извршити и сјечу следећег прстена 5-10 метара условно здравих стабала, јер је из искуства познато да су се у њима већ настанили поткорњаци.

-Успостављање шумског реда у току сјече и израде шумских дрвних сортимената, у складу са одредбама Правилника о шумском реду;

-Правовремено постављање клопки са феромонским препаратима за сипце четинара, са савјесним и одговорним њиховим одржавањем, редовним праћењем и евидентирањем броја уловљених инсеката, те постављањем ловних и контролних стабала, уз обавезу редовног обавјештавања надлежне службе у Дирекцији Јавног предузећа.

Такође је потребно појачати надзор у приватним шумама које су захваћене овом непогодом и инсистирати код власника да врше санитарне сјече како би се спријечило ширење негативног утицаја са ових површина на државне шуме.

Потребно је поменути и сушење састојина храста китњака, које је најизраженије на подручју Добоја, Рогатице и Фоче, а узроковано је девитализацијом храстових састојина која је првенствено узрокована климатским и антропогеним утицајима. Човјек овоме доприноси често и несвјесно кроз систем газдовања храстовим састојинама, у смислу стаблмично-пребирног газдовања читавим састојинама. Храст, као и све друге хелиофилне врсте, у тим случајевима нема услове за

природну обнову те је потребно из коријена промијенити приступ и са овим састојинама газдовати по принципу скупинасто-пребирних сјеча, који подразумеива да се приликом дознаке издвајају и обиљежавају скупине на којима се у зависности од самог састојинског стања проводе неке од оплодних сјеча, а да се између скупина врши стаблмични пребир, тј. да се дознака своди на санитарну.

Овај негативан приступ у дознаци (стаблмично-пребирни), са тенденцијом на дознаци само дебљих стабала, је све видљивији и код састојина букве, смрче и других полусциофилних врста које све више губе пребирну структуру и приближавају се у најбољем случају разнодобној, ако не и једнодобној структури, која је знатно неотпорнија од пребирне којој у овим случајевима тежимо. Класични доказ тога су штете из 2020. године, коју је причинио олујни вјетар у источном дијелу Републике Српске, првенствено у смрчевим састојинама које су изгубиле пребирну структуру склопа.

У претходном периоду све веће штете се евидентирају у јеловим састојинама, а њихов узрочник је патогена гљива *Melampsorelia caryophyllacearum*-„Вјештичија метла“ (јелин рак). Од опасности за јелу овде наводимо и полупаразита јелину имелу (*Viscum album subsp. abietis*) која је редовна у јеловим састојинама. Ова штеточина умањује прираст стабла и до 60 %, умањује им техничку вриједност и физиолошким слабљењем их предиспонира за нападе патогених гљива и поткорњака. За развој имеле један од предуслова је обилније свјетло, због тога је потребно водити рачуна приликом дознаке стабала да се не нарушава склоп у чистим и мјешовитим састојинама јеле, јер јој то као изразито сциофилној врсти никако не прија. Овим питањима се у наредном периоду мора посветити већа пажња, поготово ако знамо да је према катастру дрвних маса јела заступљена са 17,2 % укупних залиха дрвне масе Републике Српске.

Уз ове мјере потребно је на дугорочном плану инсистирати на пошумљавању лишћара у чистим четинарским шумама са циљем да се проценат лишћара доведе до 30 % учешћа, јер ће се тиме смањити киселост земљишта, а самим тим ће се добити стабилније и отпорније састојине на све биотске и абиотске утицаје, што се предвиђа и "Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске". Мање пошумљавање лишћара је и даље присутно и апострофира се као проблем у дистрибуцији садница у ЦСРП Добој.

Информације са терена о појави градације било ког инсекта, а нарочито губара, морају бити благовремене, јер је потребно у што краћем року дјеловати на сузбијању механичким и хемијским средствима због његове велике градационе способности.

Интензивирати рад на провођењу мјера утврђених од Оперативног тима за заштиту шума, чији је задатак да врши континуирану координацију на нивоу Предузећа са сличним тимовима формираним у шумским газдинствима.

3. Заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих, као и израду Плана заштите од пожара

Последњих година, са израженим глобалним загријавањем, уочљиво је да су љета са дугим периодима без падавина и са изузетно високим температурама, што су идеални предуслови за шумске пожаре. Овдје треба истаћи да је најтеже заштитити шуму од пожара. У овом случају су врло битне превентивне мјере, будност чуварских служби, као и едукација становништва. Имајући у виду узроке и штете које проузрокују пожари у току овог планског периода примијениће се адекватне превентивне мјере и активности на спречавању пожара. Према Програму мјера и активности на заштити шума при изради Оперативног плана заштите од пожара и гашења истих, у овом периоду планира се следеће:

-Едукација становништва на провођењу превентивних мјера у циљу спречавања појаве шумских пожара преко локалних медија (радио станице, новине и слично);

-На видна мјеста покрај путева, на ивицама шума истицање табли са натписима забране ложења ватре и заштите шума од пожара;

-У временским периодима критичним за појаву пожара (рано, топло и сушно прољеће, топло и сушно љето) обезбједиће се осматрачка служба чији припадници морају да врше непрекидно осматрање са доминантних кота. Истовремено, у сједишту шумског газдинства у нерадне дане и послје радног времена обезбједиће се дежурство ради благовременог пријема обавјештавања о појави пожара и организације брзе интервенције на његовом гашењу;

-Осматрачи ће се опремити одговарајућим средством везе (радио станица, мобилни телефон) те двогледом;

-У свим шумским газдинствима формираће се интервентна противпожарна јединица (са именима и презименима задужених, од најмање тридесет припадника) за гашење пожара хитно по његовом откривању. Иста ће се квалитетно опремити противпожарном опремом и одговарајућим возилом како би била у могућности да ефикасно и у цјелини обавља постављени задатак. Интервентна јединица ће се формирати од радника у сталном радном односу у газдинству, а у случајевима када шумска газдинства не располажу довољним бројем радника у сталном радном односу, иста ће се попунити пријемом радника по уговору о дјелу на те послове. Сви припадници те јединице морају претходно завршити обуку у гашењу пожара;

-На посебно угроженим мјестима (излетишта, објекти) обезбиједиће се постављање буради са водом или пијеском;

-У сарадњи са противпожарним инспекторима МУП-а (у станицама јавне безбједности) спријечиће се спаљивање на отвореном простору отпада на постројењима за примарну прераду дрвета (приватне пилане);

-У сарадњи са припадницима станица јавне безбједности додатно ће се ангажовати на откривању изазивача шумских пожара и подношењу пријава против истих надлежним органима правосуђа и МУП-а.

-Инсистирати на томе да се подносе пријаве за паљење ватре на приватним парцелама без надзора ватрогасних служби.

На нивоу Предузећа планирана су финансијска средства за подмирење трошкова просвједивања (едукације) становништва о провођењу превентивних мјера на спречавању појава шумских пожара. То просвједивање ће се реализовати у сарадњи са радио и ТВ станицама и то у раним прољећним и најтоплијим љетним данима када је опасност од појаве пожара најизраженија.

4. Заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи.

За заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи организациони дијелови су дужни предузети све прописане мјере.

5. Активности на минираним површинама

На територији којом газдују „Шуме РС“ површина од 51.876 ha је минирана површина, што је за 2.700 ha мање него прошле године. Од ове површине 42.623 ха је под шумом, док је остатак чине површине подесне и неподесне за пошумљавање. Уколико Предузеће успије обезбиједити донаторска средства у 2023. години, неопходно је почети са активностима деминирања. Ту би се требала размотрити и могућност финансирања ове врсте радова из средстава проширене репродукције шума, јер би се деминирањем ових површина аутоматски повећала површина шума за газдовање, а самим тим би се повећали и приходи Предузећа. С друге стране, Предузеће на овим површинама није у могућности да проводи ни мјере неге и заштите ових састојина што му је првенствена обавеза. Поређења ради све миниране шуме се простиру на површини која је величине два просјечна шумскопривредна подручја.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

Висина планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената одређена је Смјерницама за израду Производно-финансијског плана ЈПШ "Шуме Републике Српске" за плански период до висине просјечног годишњег етата по важећим шумскопривредним основама (појединачно за сваку категорију шума).

У току реализације плана шумска газдинства не смију вршити прекорачење планираног годишњег обима сјечиве дрвне масе, нити одступати од планираних одјељења за које су урађени извођачки пројекти и у којима је предвиђена реализација планираног обима сјече. Само у изузетним случајевима и ако за то постоје оправдани разлози за таква одступања, шумска газдинства су дужна правовремено поднијети захтјев Управи Предузећа уз детаљно образложење.

Подлогу за израду Плана сјече и производње шумских дрвних сортимената чине: шумско-привредне основе, извођачки пројекти за планиране шумске одјеле који су израђени на основу усвојене методике за израду пројеката, користећи Јединствене норме радова у шумарству и калкулације цијена коштања радног дана, средстава рада и остала потребна документација.

У току извођења радова на реализацији планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената, сва шумска газдинства ће у потпуности проводити Мјере на унапређењу квалитета и евиденција производње, које садрже следеће:

1. Након израде и доношења шумско-привредне основе, газдинства ће донијети годишње планове сјеча по одјелима (сјекоред) за наредни уређајни период.

2. У Производно-финансијском плану пословања годишњи и трогодишњи план сјече урадити по привредним јединицама, шумским управама, радним јединицама и одјелима.

3. Дознака стабала и израда извођачких пројеката за одјеле у којима ће се радови изводити у наредној години, извршиће се у потпуности у текућој години до израде Производно-финансијског плана пословања за следећу годину. Извођачки пројекти израђиваће се по усвојеној Методици за израду тих пројеката у Предузећу у програму јединственог информационог система Предузећа, а у случају да се успостави интегрални информациони систем подаци о дознаци ће се уносити у мобилне уређаје.

4. У извођачким пројектима обавезно ће се планирати метод израде шумских дрвних сортимената.

5. Обавезно је обројчавање шумских дрвних сортимената без обзира на врсту сјече (редовна сјеча, ванредна сјеча) у шуми крај пања, осим у случајевима планираног и пројектованог кориштења шумског дрвног отпада када се жигосање и обројчавање врши након завршене израде дрвета и дрвних сортимената прије утовара у превозно средство на шумском камионском путу. Шумски дрвни сортименти када се израде, приме и искласирају, обројчавају се у складу са Упутством о обројчавању шумских дрвних сортимената плочицама. У моменту када се успостави интегрални информациони систем подаци о примању ШДС ће се уносити у мобилне уређаје.

6. Обавезно ангажовање стручних радника на пословима размјерања, кројења и класирања шумских дрвних сортимената од стране шумских газдинстава у току извођења радова на искориштавању шума.

7. У циљу остваривања реално могуће квалитетне структуре шумских дрвних сортимената и њихове просјечне продајне цијене, обавезно ће се вршити класирање у шуми код пања и евидентирање квалитетне структуре сортимената у премјерне књиге приликом пријема учинка од сјекача, као и у мобилне уређаје када се успостави интегрални информациони систем. Приликом пријема учинака у сјечи и изради потребно је уносити број дознаке стабла, тј. везивати га за израђене сортименте из тог стабла.

8. Обавезна је примјена свих правилника који регулишу ову област, као и одредби шумско-привредних основа и извођачких пројеката. Водити евиденције свих радова у производњи шумских дрвних сортимената по фазама рада у обрасце предвиђене правилницима и обрасце урађене од стране Дирекције Јавног предузећа, евиденције које су саставни дио шумско-привредне основе, а по упутствима приложеним уз те обрасце, као и у мобилне уређаје када се успостави интегрални информациони систем.

Лице које класира шумске дрвне сортименте и које врши пријем учинка од сјекача, мора бити шумарске струке и не може у истом одјелу вршити реализацију (отпрему) шумских дрвних сортимената. У организационим дијеловима који располажу са довољним бројем инжењера потребно је размотрити могућност да примање сјече врше инжењери, јер од те фазе рада уз примјену новог информационог система ће у највећој мјери зависити пословање, а тај посао ће се морати и стимулативно одвојити од осталих.

9. Редовне и ванредне пописе шумских дрвних сортимената у оквиру шумскопривредног подручја, шумска газдинства ће вршити уз организацију и надзор Централне пописне комисије коју ће именовати директор Предузећа. Елаборат (извјештај) о извршеном попису Централна комисија доставља на разматрање, Одбору за ревизију и Надзорном одбору Предузећа.

Стручна лица која врше дознаку стабала за сјечу дужна су са становишта обезбјеђивања континуитета продукције дрвне масе строго водити рачуна да буду заступљени сви стручни

параметри приликом одабира стабала за сјечу, а у складу са одређеним техничким циљем датим по ШПО. У току сјече и израде, сва дозначена стабла ће се посјећи и израдити.

Задужена лица за реализацију извођачког пројекта морају строго водити рачуна о: провођењу закљученог уговора са извођачем радова, о времену почетка и завршетка радова у одјељењу, динамици сјече и привлачења, употреби тракторских влака, успостављању шумског реда, коришћењу ХТЗ опреме и др. За свако непоштивање уговора лице задужено за реализацију извођачког пројекта мора писменим путем упозорити извођача радова и дати му одређени временски рок за превазилажење настале ситуације. У случају да се недостаци не отклоне обавијестити одговорно лице да се уговор прекине и извођач радова стави на листу непожељних извођача, те о насталом проблему одмах обавијестити Управу Предузећа. По завршеном извођењу радова врши се технички пријем. Технички пријем радова на искориштавању шума врши се одвојено од техничких пријема шумско-узгојних и радова на заштити шума. Комисију за технички пријем радова чине лица одговарајуће стручне спреме са најмање 3 године радног искуства на одговарајућим пословима. Код пријема радова на искориштавању шума комисија утврђује и записнички констатује да ли су начињене штете на земљишту, подмлатку и стаблима која остају у састојини. На основу података из записника о техничком пријему радова, лица са посебним овлашћењима код уговорног органа оцјењују да ли постоји основаност за обрачун накнада за начињене штете, и оцјењују рад стручних лица задужених за надзор и контролу над извођењем тих радова.

Динамички план активности за спровођење мјера у циљу редефинисања организационо – економске позиције „Шума Републике Српске“ обухвата скуп мјера које ће унаприједити производњу, и то:

- Правовремено извршавање планираног физичког обима производње.
- Строго вођење рачуна о кројењу и класирању дрвних сортимената.
- Ефикасно коришћење властите механизације.
- Почетак примјене интегралног информационог система у свим фазама рада.
- Унапређење и развој система газдовања шумама и пројеката за извођење радова.
- Доношење стратегије и акционог плана за сузбијање нелегалних радњи у шумарству.
- Учешће у изради техничко-технолошке типизације терена, оптималних норматива и сортиментних таблица.
- Редовно ажурирање улазних параметара калкулација у циљу усклађивања цијена извођења радова у шумарству са тржишним цијенама.
- Повећање површине шума.

Провођењем утврђених активности у циљу реализације Мјера биће створени повољни услови за развој сектора шумарства. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2023. годину је 2.036.860 m³ и већи је за 8 % у односу на очекивано остварење сјече у 2022. години. Преглед планиране сјече у 2023. години по организационим дијеловима и за Предузеће укупно, са освртом на очекивано остварење за 2022. годину, дат је у табели на страни 38 и 39.

Производно-финансијски план за 2023. годину

Шумско газдинство	Врста дрвета	Оцјена остварења 2022.	Планирано у 2023.									Индекс план/ оцјена остварења
			Трупци			ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огревно дрво	Укупно	
			Ф	Л	за резање							
m3											%	
"Бања Лука"	четинари	12 568	32	0	5 957	0	1 162	0	2 010	0	9 161	73
	лишћари	58 998	330	644	17 376	0	0	0	0	59 620	77 970	132
	укупно	71 566	362	644	23 333	0	1 162	0	2 010	59 620	87 131	122
"Оштрељ"	четинари	27 600	219	0	38 151	723	2 672	154	9 989	0	51 908	188
	лишћари	36 503	288	573	11 256	0	0	0	8 253	13 570	33 940	93
	укупно	64 103	507	573	49 407	723	2 672	154	18 242	13 570	85 848	134
"Панос"	четинари	13 876	296	0	14 919	954	1 845	0	2 504	0	20 518	148
	лишћари	11 441	53	105	2 129	0	0	0	1 792	3 975	8 054	70
	укупно	25 317	349	105	17 048	954	1 845	0	4 296	3 975	28 572	113
"Бирач"	четинари	8 218	32	0	7 628	310	1 580	0	2 299	0	11 849	144
	лишћари	51 849	542	1 241	21 748	0	0	0	14 802	29 922	68 255	132
	укупно	60 067	574	1 241	29 376	310	1 580	0	17 101	29 922	80 104	133
"Градишка"	четинари	7 770	42	0	3 669	74	275	0	555	0	4 616	59
	лишћари	137 597	1 208	2 970	45 983	0	0	25	0	94 723	144 910	105
	укупно	145 367	1 251	2 970	49 652	74	275	25	555	94 723	149 525	103
"Добој"	четинари	8 426	15	0	3 477	384	1 740	110	2 435	0	8 161	97
	лишћари	29 823	203	430	6 664	0	130	0	6 636	22 851	36 914	124
	укупно	38 248	218	430	10 141	384	1 870	110	9 071	22 851	45 075	118
"Зеленгора"	четинари	17 057	58	0	7 277	74	355	0	2 949	0	10 713	63
	лишћари	25 370	276	692	12 272	0	0	174	6 535	23 204	43 152	170
	укупно	42 427	334	692	19 549	74	355	174	9 484	23 204	53 865	127
"Чемерница"	четинари	31 100	384	0	25 795	983	2 871	0	4 157	0	34 190	110
	лишћари	22 400	234	525	7 410	0	0	0	1 484	12 013	21 666	97
	укупно	53 500	618	525	33 205	983	2 871	0	5 641	12 013	55 856	104
"Врбања"	четинари	14 950	59	0	6 140	172	1 220	0	3 530	0	11 121	74
	лишћари	60 100	553	1 061	34 809	0	0	0	0	50 227	86 650	144
	укупно	75 050	612	1 061	40 949	172	1 220	0	3 530	50 227	97 771	130
"Мајевица"	четинари	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	лишћари	17 572	36	459	5 591	0	0	0	0	10 925	17 011	97
	укупно	17 579	36	459	5 591	0	0	0	0	10 925	17 011	97
"Лисина"	четинари	19 659	74	0	16 060	329	1 612	0	4 914	0	22 989	117
	лишћари	39 600	0	363	14 734	0	0	0	0	26 307	41 404	105
	укупно	59 259	74	363	30 794	329	1 612	0	4 914	26 307	64 393	109
"Ботин"	четинари	10 634	4	0	4 553	44	712	8	1 305	0	6 626	62
	лишћари	25 476	93	207	7 478	0	0	0	5 248	28 800	41 826	164
	укупно	36 110	97	207	12 031	44	712	8	6 553	28 800	48 452	134
"Јахорина"	четинари	50 955	470	0	44 246	956	3 650	185	8 296	0	57 803	113
	лишћари	25 749	100	207	7 321	0	0	0	7 082	14 522	29 232	114
	укупно	76 704	570	207	51 567	956	3 650	185	15 378	14 522	87 035	113
"Приједор"	четинари	8 728	1	0	1 722	8	190	66	3 376	0	5 363	61
	лишћари	145 656	699	1 606	35 072	0	0	431	0	101 814	139 622	96
	укупно	154 384	700	1 606	36 794	8	190	497	3 376	101 814	144 986	94
"Рибник"	четинари	48 070	522	0	39 329	1 023	4 218	0	7 457	0	52 549	109
	лишћари	61 700	649	1 445	23 177	0	0	0	0	47 996	73 267	119
	укупно	109 770	1 171	1 445	62 506	1 023	4 218	0	7 457	47 996	125 816	115

Шумско газдинство	Врста дрвета	Оцјена остварења 2022.	Планирано у 2023.									Индекс план/оцјена остварења	
			Трупци			ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огривно дрво	Укупно		
			Ф	Л	за резање								
m ³												%	
"Сјемећ"	четинари	50 983	553	0	35 909	438	4	306	0	5 986	0	48 192	95
	лишћари	15 570	87	188	3 434	0	0	0	2 126	5 882	11 717	75	
	укупно	66 553	640	188	39 343	1 438	4 306	0	8 112	5 882	59 909	90	
"Романија"	четинари	124 115	942	0	89 078	2 563	8 562	406	20 504	0	122 055	98	
	лишћари	14 926	19	24	2 281	0	0	0	2 257	6 364	10 945	73	
	укупно	139 041	961	24	91 359	2 563	8 562	406	22 761	6 364	133 000	96	
"Дрина"	четинари	2 375	11	0	3 663	146	684	0	847	0	5 351	225	
	лишћари	54 014	316	702	17 435	0	0	0	10 313	23 893	52 659	97	
	укупно	56 389	327	702	21 098	146	684	0	11 160	23 893	58 010	103	
"Маглић"	четинари	62 678	454	0	53 654	1 035	6 946	0	12 441	0	74 530	119	
	лишћари	23 922	0	0	4 644	0	0	0	0	11 208	15 852	66	
	укупно	86 600	454	0	58 298	1 035	6 946	0	12 441	11 208	90 382	104	
"Борја"	четинари	21 727	90	0	17 229	1 014	3 023	0	4 930	0	26 286	121	
	лишћари	90 074	746	1 413	27 140	0	0	0	0	55 426	84 725	94	
	укупно	111 801	836	1 413	44 369	1 014	3 023	0	4 930	55 426	111 011	99	
"Височник"	четинари	105 255	693	0	76 663	2 764	6 376	0	19 457	0	105 953	101	
	лишћари	12 581	0	510	4 934	0	0	0	0	6 939	12 383	98	
	укупно	117 836	693	510	81 597	2 764	6 376	0	19 457	6 939	118 336	100	
"Вучевица"	четинари	42 800	390	0	29 059	736	2 242	0	4 227	0	36 654	86	
	лишћари	11 008	43	300	9 463	0	0	0	0	11 879	21 685	197	
	укупно	53 808	433	300	38 522	736	2 242	0	4 227	11 879	58 339	108	
"Горица"	четинари	82 869	133	0	55 854	2 211	8 057	0	15 238	0	81 492	98	
	лишћари	22 794	99	200	6 094	0	0	0	0	28 241	34 634	152	
	укупно	105 663	232	200	61 948	2 211	8 057	0	15 238	28 241	116 127	110	
ЦГК	четинари	41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	лишћари	3 087	0	0	698	0	0	0	906	2 124	3 729	121	
	укупно	3 129	0	0	698	0	0	0	906	2 124	3 729	119	
"Трескавица"	четинари	7 574	36	0	7 803	59	389	0	1 512	0	9 799	129	
	лишћари	9 453	53	120	2 563	0	0	0	0	4 035	6 771	72	
	укупно	17 027	89	120	10 366	59	389	0	1 512	4 035	16 570	97	
"Клековача-Потоци"	четинари	38 672	392	0	29 557	583	2 881	200	5 283	0	38 897	101	
	лишћари	13 095	74	165	1 830	0	0	0	0	6 067	8 136	62	
	укупно	51 767	466	165	31 388	583	2 881	200	5 283	6 067	47 033	91	
"Милићи"	четинари	10 380	7	0	7 593	634	2 308	0	3 256	0	13 798	133	
	лишћари	15 010	84	198	5 987	0	0	0	4 705	9 650	20 624	137	
	укупно	25 390	91	198	13 580	634	2 308	0	7 961	9 650	34 422	136	
„Рудо“	четинари	4 258	61	0	5 762	204	596	0	1 080	0	7 703	181	
	лишћари	10 725	167	381	4 176	0	0	0	1 922	4 204	10 850	101	
	укупно	14 983	228	381	9 938	204	596	0	3 002	4 204	18 553	124	
Укупно	четинари	833 345	5 970	0	630 748	19 420	70 472	1 129	150 537	0	878 277	105	
	лишћари	1 046 093	6 953	16 729	343 700	0	130	630	74 061	716 381	1 158 583	111	
	укупно	1 879 439	12 923	16 729	974 448	19 420	70 602	1 760	224 598	716 381	2 036 860	108	

4. План реализације шумских дрвних сортимената

План реализације шумских дрвних сортимената је производ укупних планираних количина по сортиментима и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената.

Приликом реализације произведених количина шумских дрвних сортимената, мора се имати на уму следеће:

-почети са примјеном интегралног информационог система у фази отпреме (као и у свим осталим фазама рада).

-обавезна је примјена једнообразног купопродајног уговора и услова у њему,

-уговарање се врши на основу Критерија бодовања усвојених од стране Ресорног министарства,

-продаја вриједнијих дрвних сортимената (трупаца) путем лицитације је предвиђена у количини до 25 % укупно реализоване количине трупаца, а у складу са Акционим планом Владе Републике Српске,

-забрањена је продаја трупаца у дубећем стању изузев продаје ограничених количина за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката на селу и у случајевима гдје се продаја врши лицитацијом у изданачком шумама,

-рад са непословним купцима и извођачима који не извршавају уредно радове, не извршавају уговором предвиђене обавезе, баве се нелегалним активностима у шумарству, је забрањен,

-пласману мање вриједних сортимената (рудно, целулозно и огревно дрво) мора се посветити посебна пажња по питању њихове процентуалне заступљености у укупној реализацији ШДС. Потребно је да њихов проценат буде усклађен са планом и са процентом који је предвиђен шумскопривредним основама,

-квалитет и солвентност купца је основ при одабиру пословног партнера.

Из табеле на страни 41 може се видјети да је у наредној години планиран већи обим реализације шумских дрвних сортимената количински за 8 индексних поена у односу на очекивано извршење у 2022. години. Планирано сортиментно учешће трупаца четинара веће је за 0,61 % од очекиваног учешћа у 2022. години, што се сматра позитивним, јер је учешће истих повећано на рачун ниже вриједних сортимената. У извршењу је потребно тежити да учешће трупаца четинара буде још веће, а томе у прилог иде и тренутна изузетна тражња за овим сортиментима. Планирано сортиментно учешће трупаца букве је мање за 1,42% у односу на очекивано учешће у 2022. години, док је код трупаца храста мање за 0,34%. Просјечна планирана цијена лишћара је мања од очекиване у 2022. години за 0,64 КМ/м³, док је код четинара мања за 0,36 КМ/м³. Планирана цијена свих ШДС који ће се реализовати са камионског пута је 112,49 КМ/м³ и мања је за 1,02 КМ по јединици производа од очекиваног остварења у 2022. години. Ово планско смањење просјечних цијена у односу на очекивано остварење у 2022. години није забрињавајуће, с обзиром да последњих година константно остварујемо веће просјечне цијене од планираних, јер се планирање врши по просјечном дебљинском степену. Поред тога потребно је да сортиментно и квалитетно учешће трупаца буде у остварењу веће него што је планирано. У прилог ове констатације иде и податак да је потражња за нашим производима велика, те је самим тим и могућност бољег класирања и сортиментног и квалитетног олакшана.

У складу са динамичким планом предвиђене су следеће мјере:

-Продаја шумских дрвних сортимената вршиће се искључиво уз обезбјеђивање гаранција наплате или авансном уплатом.

-Редовно усклађивање цијена шумских дрвних сортимената са цијенама у окружењу и условима тржишта.

-Учешће у активностима за утврђивање степена финализације предузећа за прераду дрвета.

-Учешће у радној групи за израду правилника који ће уредити односе између шумарства и прераде дрвета.

Производно-финансијски план за 2023. годину

Сортимент		Оцена остварења 2022. године					План за 2023. г.					Индекс			
		Количина мЗ	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структ.	% обл.	Количина мЗ	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структ.	% обл.	план/оцјена Кол.	Вријед.		
ЧЕТИНАРИ	Трупци јеле и бијелог бора	за фурнир	7 571	255.29	1 932 801		2.33	3 442	240.00	826 152		0.98	45	43	
		за љуштење	1	181.00	179		0.00	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	156 726	178.58	27 988 414		48.16	113 165	177.00	20 030 161		32.31	72	72
			II кв. класе	87 817	151.86	13 335 693		26.99	164 491	154.00	25 331 632		46.96	187	190
			III кв. класе	73 296	132.61	9 719 757		22.52	69 155	136.00	9 405 125		19.74	94	97
	Укупно	325 410	162.80	52 976 844	39.31		350 254	158.72	55 593 070	40.17		108	105		
	Трупци смрче	за фурнир	3 853	256.82	989 567		1.56	2 121	242.00	513 200		0.84	55	52	
		за љуштење	0	#DIV/0!	0		0.00	0		0		0.00			
		за резање	I кв. класе	110 313	190.15	20 976 206		44.76	70 003	190.00	13 300 496		27.87	63	63
			II кв. класе	71 127	157.53	11 204 431		28.86	119 030	160.00	19 044 736		47.39	167	170
			III кв. класе	61 147	136.34	8 336 933		24.81	60 020	140.00	8 402 755		23.90	98	101
	Укупно	246 440	168.43	41 507 138	29.77		251 173	164.27	41 261 187	28.81		102	99		
	Трупци црног бора	за фурнир	549	197.21	108 233		2.23	396	190.00	75 274		1.20	72	70	
		за љуштење	373	177.26	66 100		1.51	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	9 766	147.40	1 439 522		39.59	10 212	150.00	1 531 820		31.04	105	106
			II кв. класе	7 672	120.11	921 540		31.11	16 039	125.00	2 004 924		48.75	209	218
			III кв. класе	6 305	105.77	666 863		25.56	6 253	108.00	675 276		19.00	99	101
	Укупно	24 665	129.83	3 202 258	2.98		32 900	130.31	4 287 294	3.77		133	134		
	Трупци осталих четинара	за фурнир	22	240.00	5 201		1.86	3	240.00	720		0.52	14	14	
		за љуштење	4	170.00	602		0.30	0		0		0.00	0	0	
за резање		I кв. класе	418	145.94	60 943		35.85	122	173.27	21 110		21.08	29	35	
		II кв. класе	358	119.95	42 942		30.73	279	149.19	41 673		48.34	78	97	
		III кв. класе	364	105.32	38 358		31.26	174	129.76	22 542		30.06	48	59	
Укупно	1 165	127.08	148 044	0.14		578	148.90	86 045	0.07		50	58			
Укупно трупци четинара	597 680	163.69	97 834 285	72.21		634 904	159.44	101 227 595	72.82		106	103			
ТТ стубови	4 682	163.12	763 700		0.57	19 420	162.83	3 162 150		2.23	415	414			
Рудно дрво	51 472	78.04	4 017 052		6.22	69 683	78.22	5 450 684		7.99	135	136			
Остала обловина	1	44.00	44		0.00	1 129	44.00	49 693		0.13	112938	112938			
Целулозно дрво	173 888	59.55	10 355 867		21.01	146 793	59.95	8 799 986		16.84	84	85			
Свеукупно:	827 722	136.48	112 970 948	100		871 930	136.12	118 690 108	100		105	105			
ЛИШЋАРИ	Трупци букве	за фурнир	3 239	305.33	989 087		1.03	6 320	300.00	1 896 084		1.91	195	192	
		за љуштење	15 392	216.40	3 330 865		4.92	15 451	204.00	3 151 957		4.67	100	95	
		за резање	I кв. класе	113 576	141.72	16 096 275		36.27	69 021	137.00	9 455 862		20.85	61	59
			II кв. класе	94 565	112.94	10 680 107		30.20	103 056	112.00	11 542 276		31.14	109	108
			III кв. класе	86 378	90.37	7 805 690		27.58	137 136	90.00	12 342 242		41.43	159	158
	Укупно	313 151	124.23	38 902 024	33.05		330 984	115.98	38 388 421	31.63		106	99		
	Трупци храста	за фурнир	F1	668	520.82	348 161		2.43	477	530.00	253 043		1.78	71	73
		F2	746	440.06	328 135		2.71	1 067	450.00	480 195		3.97	143	146	
		за резање	I кв. класе	8 341	297.41	2 480 695		30.28	6 173	300.00	1 852 014		22.97	74	75
			II кв. класе	8 565	241.18	2 065 660		31.09	7 868	250.00	1 967 003		29.28	92	95
			III кв. класе	9 225	203.58	1 877 993		33.49	11 288	210.00	2 370 461		42.00	122	126
	Укупно	27 545	257.78	7 100 644	2.91		26 874	257.60	6 922 716	2.57		98	97		
	Трупци племенитих	2 504	230.00	575 984		0.26	5 309	188.57	1 001 149		0.51	212	174		
	Трупци осталих	3 442	95.61	329 136		0.36	4 144	89.42	370 569		0.40	120	113		
	Рудно дрво	126	100.00	12 619		0.01	130	100.00	13 000		0.01	103	103		
	Остала обловина	296	111.39	33 018		0.03	630	118.14	74 463		0.06	213	226		
	Целулозно дрво	51 496	71.24	3 668 417		5.43	71 280	74.08	5 280 390		6.81	138	144		
	Огријев	548 991	69.07	37 917 816		57.94	607 115	74.21	45 056 751		58.02	111	119		
	Свеукупно:	947 553	93.44	88 539 656	100		1 046 467	92.80	97 107 460	100		110	110		
	СВЕУКУПНО: ЛИШЋАРИ+ЧЕТИНАРИ	1 775 276	113.51	201 510 605	94		1 918 397	112.49	215 797 568	94		108	107		
Малопродаја	103 552	42.47	4 397 673		6	118 464	44.96	5 326 566		6	114	121			
СВЕУКУПНО	1 878 828	109.59	205 908 277	100		2 036 860	108.56	221 124 134	100		108	107			

5. План укупне реализације

Планирана укупна реализација (укупан приход по свим основама) износи 266.544.102 КМ и обухвата:

Ред. бр.	Врста реализације	Вриједност /КМ/
1	Реализација од шумских дрвних сортимената	224.508.840
2	Реализација по основу коришћ. намјенских средстава у складу са ЗОШ :	
	- шумско-узгојни радови	14.773.607
	- изградња и реконструкција путева	7.821.116
	- остало у складу са Законом	2.949.608
3	Реализација од производње биомасе	1.016.242
4	Реализација од расадничке производње	1.926.750
4	Реализација од ловства	434.172
5	Реализација од осталих шумских производа	596.710
6	Реализација од шумских штета (наплата)	164.000
7	Реализација од услуга у приватним шумама	3.756.000
8	Остали пословни приходи	8.124.791
9	Финансијски приход	275.148
10	Остали приходи	175.718
11	Приходи по основу пром. рач. пол. и исп. греш. ран. година	21.000
	Укупно	266.544.102

Реализација од шумских дрвних сортимената чини 84,23 % укупног прихода Предузећа. План реализације по основу ефеката продаје путем лицитације приказан је у табеларном дијелу Плана. Реализација шумскоузгојних радова и расадничке производње произилази из планираног обима извођења ових радова, те производње садница у планском периоду.

Структуру остале реализације чине: приходи од пословне дјелатности ИРПЦ-а Бања Лука, Центра за газдовање кршем Требиње и шумарске куће „Огњиште“, финансијски приходи и остали приходи.

6. Остали производи шумарства

Остале шумске производе треба користити у складу са смјерницама из шумскопривредних основа, Правилником о условима коришћења и начину сакупљања осталих шумских производа, те другим законским и подзаконским актима који уређују ову област. Шумска газдинства су дужна да врше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима уколико користе остале производе издвоје надокнаду од 3 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ, а ако не врше сакупљање осталих шумских производа наплате од комерцијалних сакупљача надокнаду од 5 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ. На овом рачуну закључно са 30.11.2022. године расположиво је 130 339,03 КМ. Ова средства су оперативна тако да је потребно урадити пројекте и извршити ревитализацију осталих шумских производа у газдинствима која имају резервисана средства.

Оснивањем Сектора за остале шумске производе и остале дјелатности значајно се повећавао пословни приход ЈП-а, што се очекује и током наредне пословне године. Планирани приход од ОШП и осталих дјелатности за пословну 2023. годину износи:

- Сакупљање самониклог биља171.948 КМ
- Сакупљање шумских плодова183.817 КМ
- Сакупљање гљива.....138.945 КМ
- Прерада гљива 50.000 КМ
- Прераде љековитог биља..... 21.000 КМ
- Прерада шумских плодова..... 11.000 КМ
- Производња етеричних уља..... 20.000 КМ
- Накнаде од правних лица за скуп. ост. шум. произ. 33.654 КМ
- Укупно 630.364 КМ

Поред производне функције шума као приоритетне, Јавно предузеће остварује и додатне приходе захваљујући социјалним функцијама шума, као што су туризам и угоститељство. Угоститељство је нарочито развијено у Шумарској кући „Огњиште“ на Јахорини, ловачкој кући „Велико Врело“ ШГ „Оштрељ-Дринић“, хотелу „Оријен“ ШГ „Вучевица“ Чајниче. Поред наведених смјештајне капацитете посједују ШГ „Рибник“, ШГ „Горица“ Шипово и ШГ „Клековача -Потоци“ који могу остварити додатне приходе од ове врсте дјелатности.

Планирани приходи од угоститељства на нивоу Предузећа су :

- Приход од услуга смјештаја 379 000 КМ
- Приход од хране и пића498 000 КМ
- Укупно877 000 КМ

Предузеће планира у 2023. години вршити реализацију шумске биомасе у знатно већим количинама него протеклих година. Повећане количине шумске биомасе су планиране због повећане тражње исте на тржишту. Реализација ових производа вршиће се иза редовних или ванредних сјеча са складишта шума пањ и камионски пут. Производно-финансијским планом за 2023. годину предвиђено је коришћење шумске биомасе у количини од 42 114,72 m³ и по том основу планира се приход од 1.016.242 КМ (прилог табела 12.1 у табеларном дијелу плана, страница 156).

6.1 План ловства

Лов представља једну од дјелатности која пружа могућност проширења асортимана производа и услуга, а тиме и унапређење успјешности пословања Предузећа и остваривања додатних прихода.

Међу природним ресурсима Републике Српске ловне површине заузимају значајан простор и имају специфичну улогу у интегралном газдовању шумама. Ловне површине у Републици Српској износе 2.170.000 ha што је 86 % укупне територије РС. Јавном предузећу су на кориштење додијељена четири (4) посебна и петнаст (15) привредних ловишта. Посебна ловишта се установљавају у аутохтоном станишту вриједне, ријетке и угрожене врсте дивљачи, док у привредна ловишта спадају она ловишта чији се ловни ресурс одрживо користи и побољшава на основу уложеног капитала, а циљ је остваривање пословне добити.

У Шумама Републике Српске су опстале поједине животињске врсте које су истребљене у многим европским земљама, што представља непроцјенљиву драгоценост. Значајне врсте које се налазе у нашим ловиштима су: дивокоза, вук, медвјед, велики тетријеб, срнећа дивљач, дивља свиња, зец, фазан, јаребица и др.

Извори прихода у ловном туризму остварују се по основу такси за улазак у ловиште, такси за одстрел, рањавања и промашаје, по основу откупа меса уловљене дивљачи, по основу услуга у вези са ловом, водичи, кориштење ловачких паса, кориштење возила, услуга смјештаја и слично.

У плану за 2023. годину планирани су приходи од ловства кроз :

- Накнаде за услуге које пружа ловиште.....72.826 КМ
- Накнаде за одстрјел дивљачи.....346.216 КМ
- Накнаде за остале видове кориштења ловишта15.130 КМ
- Укупно434.172 КМ

С обзиром да нису имплементиране одредбе CITES-а, онемогућен је извоз односно, износ ловачких трофеја из Босне и Херцеговине, што представља велику препреку за долазак страних ловаца у наша ловишта, те је неопходно у наредном периоду инсистирати на реализацији одредби CITES-а.

7. План сертификације шума

FSC сертификат представља потврду да је газдовање шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" у складу са строгим критеријима, а ово је уједно и признање шумарској струци у Републици Српској која генерацијама на одговоран начин газдује овим изузетно значајним националним ресурсом. На овај начин шумарство Републике Српске улази у сам врх свјетских трендова, јер је по FSC стандардима сертификирало површину државних шума у свим шумским газдинствима, као и подручје којим газдује Центар за газдовање кршом Требиње што у свјетским размјерама представља изузетан резултат.

Приликом рецертификационог прегледа извршеног у периоду 17-21. октобра 2022. године, указано је на позитивне ефекте и стране примјене стандарда. На завршном састанку усмено је потврђено да нема великих корективних грешака, док су наведене мале корективне грешке које се већином односе на административне пропусте. На основу тога очекујемо да ће завршним извјештајем FSC вијећа наше Предузеће поново добити FSC сертификат на пет година, односно са роком важења до марта 2028. године, са обавезом да се сваке године врши мониторинг примјене стандарда.

У 2023. години потребно је спровести све активности на отклањању малих корективних мјера које су изречене приликом контролног прегледа у 2022. То изискује поштивање свих критеријума које прописују FSC стандарди, те намеће обавезу да газдинства са великом одговорношћу приступе отклањању изречених примједби. У последње вријеме уочено је све веће занимање интересних страна за процес газдовања шумама. Укључивање интересних страна у процес газдовања шумама је важан аспект у процесу сертификације, те шумска газдинства у наредном периоду требају посветити посебну пажњу консултовању интересних страна приликом свих својих редовних активности. Пошто је најављено да се ради на проширењу FSC стандарда односно индикатора, само колективним и одговорним радом по овом питању можемо се надати dobrим резултатима.

Основни ефекти који се очекују од Програма сертификације и чије испуњавање би задовољило захтјеве већине интересних група су сљедећи: заустављање могућих негативних утицаја који би довели до смањења шумских површина, побољшање квалитета газдовања шумама, несметан и бољи приступ свјетском тржишту, унапређење човјекове околине и бољи привредни и социјални развој. Циљ FSC је промовисање еколошки одговорног, друштвено корисног и економски одрживог газдовања шумама.

Унапређење газдовања шумама након провођења процеса сертификације огледа се кроз процјену еколошко-социолошког утицаја активности газдовања у процесу планирања, заштите на раду и примјене сигурносних мјера током извођења радова и процедура мониторинга општих карактеристика шуме, пословања предузећа и осталих еколошко-социолошких аспеката.

8. План радне снаге

Производно-финансијски план ће се реализовати са 4.875 радника, са следећом квалификационом структуром радне снаге:

Укупно	ВСС	ВШС	ССС	НСС	ВКВ	КВ	ПК	НК	Укупно
Број запослених	1 221	52	2 469	13	47	778	62	233	4 875
%	25	1	51	0	1	16	1	5	100

План радне снаге усклађен је са потребама Јавног предузећа, тј. организационих дијелова, како у извршењу Производно-финансијског плана за 2023. годину, тако и за континуирано дугорочно остварење производних и програмских циљева, утврђених Законом о шумама,

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, Статутом Јавног предузећа и другим планским документима. Планирани број радника не смије доводити у питање остварење права радника из Колективног уговора код послодавца.

9. План образовања и стручног усавршавања

За унапређење газдовања шумама, један од предуслова је повећање стручности и квалитета стручног рада запослених радника кроз преквалификацију, додатно образовање и усавршавање. Исто тако, стипендирањем ученика и студената одређених квалификација планира се побољшати квалификациона структура и обезбиједити неопходни додатни кадрови, који су гарант бољег и стручнијег рада.

У ове сврхе предвиђено је укупно 388.439 КМ финансијских средстава, а њихова расподјела ће се вршити на основу Правилника донешеног на нивоу Предузећа.

10.1 План формирања и расподјеле укупног прихода

План формирања и расподјеле укупног прихода (план биланса успјеха) је продукт планираног обима реализације шумских дрвних сортимената и њихових цијена из важећег Цјеновника, као и осталих пословних, финансијских и других прихода, са једне стране, те пословних, финансијских и осталих расхода насталих коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом о шумама и осталим законским и подзаконским прописима, са друге стране.

У односу на оцјену остварења укупног прихода из 2022. године планира се повећање укупног прихода у 2023. години за 15%. До овога повећања у највећој мјери ће доћи због повећања цијена ШДС. План формирања и расподјеле укупног прихода види се из следеће табеле:

Ред. бр.	Елементи	Оцјена остварење у 2022. Износ (КМ)	План 2023. Износ (КМ)	%	
1	Пословни приходи	231 406 050	266 072 236	115	
2	Пословни расходи	227 884 206	259 324 452	114	
3	Финансијски приходи	264 915	275 148	104	
4	Финансијски расходи	1 395 500	949 988	68	
5	Остали приходи	188 341	175 718	93	
6	Остали расходи	764 364	536 348	70	
7	Приходи од усклађ.вријед.имовине	110 621			
8	Расходи од усклађ.вријед.имовине				
9	Приходи по основу промј. рач. политика и исправке грешака из ран. година	16 374	21 000	128	
10	Расходи по основу промј. рач. политика и исправке грешака из ран. година	24 563	11 000	45	
11	Укупни приход	231 986 301	266 544 102	115	
12	Укупни расход	230 068 633	260 821 788	113	
13	Бруто резултат	Бруто добитак	1 917 668	5 722 313	298
14		Бруто губитак			
15	Порези и доприноси из добитка				
16	Нето резултат предузећа	Нето добитак	1 917 668	5 722 313	298
		Нето губитак			

У 2023. години очекује се финансијски резултат од 5,7 милиона КМ, што је могуће остварити само уз максимално ангажовање свих запослених у Предузећу и уз услов да не дође до неког већег поремећаја на тржишту наших производа. Уз све то пожељно би било да се обезбједи бољи третман Предузећа код релевантних институција. Конкретна помоћ Предузећу би била, поред осталог, и сагласност Владе РС на продају најквалитетнијих шумских дрвних сортимената путем лиценцације што је и предвиђено овим планом, а и обавеза је која проистиче из важећег Акционог плана на сузбијању незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије донесеног од стране Владе РС.

У смислу извршења производних задатака потребно је субвенционисати приватна предузећа приликом набавке средстава рада за експлоатацију шума.

За побољшање финансијског стања значајно би било добијање средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума у складу са чланом 91. ЗОШ, а која су у претходних неколико година била мала за задовољење свих наших обавеза које се финансирају из тих средстава (радови проширене репродукције шума).

На побољшање пословања значајно би утицало смањење издвајања за локалне заједнице, које је потребно ускладити са издвајањем у земљама у окружењу.

Недостатак обртних средстава у дужем периоду код неких организационих дијелова Предузећа намеће интензивнији рад на поправљању ликвидности, односно дуготрајан и темељит рад на финансијској консолидацији.

То првенствено подразумева:

- спровођење донесених мјера из претходне године, у потпуности,
- потпуно извршавање планираних задатака,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- свођење свих залиха на оптимум,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- одабир квалитетних, доказаних и солвентних купаца,
- бољу наплату и утуживање дужника,
- инвестирање у складу са могућностима,
- стимулативно награђивање запослених.

Динамички план обухвата мјере за увођење строге финансијске дисциплине уз обрачун затезних камата и обавезно коришћење електронске диспозиције, у циљу постизања боље ликвидности. Смањењем задужености Предузећа, обезбјеђивањем инструмената плаћања и наплатом старих потраживања склапањем уговора о репрограму, постићи пуну финансијску стабилност.

10.2 План расхода

Планирани расходи су 260.821.788 КМ. Највећи дио планираних расхода чине пословни расходи, односно 99,43 % од укупних расхода. У оцјени остварења за 2022. пословни расходи чине 99,05 % укупних расхода.

Структура планираних расхода за 2023. годину у поређењу са оцјеном остварења истих у 2022. години је дата у следећој табели:

Ред. бр.	Врста расхода		Оцјена остварење у 2022. Износ (КМ)	План 2023. Износ (КМ)	индекс
1	Пословни расходи	Набавна вриједност продате робе	142 000	283 000	199
		Трошкови материјала	5 393 855	8 037 295	149
		Трошкови горива и енергије	5 717 100	7 153 486	125
		Трошкови плата и накнада плата	110 052 614	115 283 890	105
		1 - сјеча и израда шумских дрвних сортимената	17 527 937	20 674 902	118
		2 - привлачење шумских дрвних сортимената од пања до кам. пута	31 795 730	37 738 600	119
		Укупно /1+2/:	49 323 667	58 413 502	118
		3 - Остале производне услуге	9 036 918	17 363 896	192
		Укупно трошкови производних услуга /1+2+3/:	58 360 585	75 777 398	130
		Амортизација основних средстава	9 872 585	10 380 585	105
		Трошкови накнаде за шуме-члан 89.став 1.ЗОШ-а	16 017 527	17 046 588	106
		Накнада за општине	19 882 496	21 754 025	109
		Остали пословни расходи	2 445 445	3 608 185	148
			Укупно:	227 884 206	259 324 452
2	Финансијски расходи	Финансијски расходи из односа са повезаним правним лицима			
		Расходи камата и негативних курсних разлика	1 368 208	926 388	68
		Остали финансијски расходи	27 292	23 600	86
		Укупно:	1 395 500	949 988	68
3	Остали расходи	Губици по основу расходања и продаје осн. средств. и нематеријалних улагања	764 364	536 348	70
		Мањкови			
		Расходи по основу исправке вриједности и отписа потраж. и остали расходи			
		Укупно:	764 364	536 348	70
4	Расходи од усклађивања вриједности сталне имовине				
5	Расходи по основу промјене рач. полит. и исправке грешака из ранијих година		24 563	11 000	45
	Свеукупни расходи		230 068 633	260 821 788	113

У структури пословних расхода производне услуге чине 29,22%, односно 75,78 милиона КМ, од чега сјеча, израда и привлачење учествују са 77,09 % у укупним производним услугама. Трошкови плата и накнада плата чине 44,46 % пословних расхода, док су трошкови надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта 6,57 % укупних пословних расхода, трошкови накнада за развој општина са којих потичу продати дрвни сортименти, по основу Закона о шумама ("Сл.гласник РС" број 75/08 и допуна истог "Сл.гласник РС" број 60/13) у пословним расходима партиципирају са 8,39%, а остали пословни расходи чине 1,39 % укупних пословних расхода. Расходи су планирани на основу:

- остварених трошкова за 2021. и оцјеном остварења у 2022. године,
- Закона о раду,
- Колективног уговора за запослене у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ ад Соколац,
- Јединствених норми радова у шумарству и калкулација, те извођачких пројеката, и
- осталих законских прописа и уредби.

За боље пословање, односно бољи финансијски резултат поред остварења планиране производње и побољшања њене квалитетне структуре, предвиђена је штедња на свим нивоима и сегментима.

Нарушена финансијска равнотежа код једног броја шумских газдинстава се може поправити повећањем прихода, с једне и смањеним трошковима, с друге стране.

11. План инвестиционих улагања

План инвестиционих улагања садржи инвестициона улагања по врстама инвестиција и по организационим дијеловима Предузећа, са изворима финансирања.

Свако инвестирање морају да прате:

- адекватне одлуке органа Предузећа,
- сагласности и грађевинске дозволе,
- пројектна рјешења (објекти ниско и високоградње),
- рјешење имовинско-правних односа (објекти ниско и високоградње),
- додјела уговора извођачима радова у складу са Законом о јавним набавкама,
- увођење извођача радова у посао (објекат рада),
- именовање надзорног органа,
- испостављање ситуација за извршени рад (привремене и окончане),
- технички пријем, употребна дозвола,
- колаудациони записници, који уз пратећу документацију чине основ за књижење у основна средства,
- куповина основних средстава у складу са Законом о јавним набавкама.

План инвестиционих улагања представља оцјену потреба за инвестицијама у сваком шумском газдинству, или другом организационом дијелу Предузећа са приоритетима будућег инвестирања који су раније одређени одлуком Надзорног одбора. Ти приоритети у инвестирању су:

- **биолошке инвестиције (шумскоузгојни радови),**
- **реконструкција и градња шумских камионских путева,**
- **набавка основних средстава,**
- **набавка интегралног информационог система,**
- **шумскопривредне основе.**

Предвиђена су укупна улагања у износу од 49.959.316 КМ, с тим да је за један дио планираних инвестиција процес набавки започео у 2022. години, али ће исте због процедура бити реализоване тек у 2023. години.

Врста инвестиције		Оцјена остварење у 2022.	План 2023.	%
Биолошке инвестиције	из извора надокнаде за коришћ. Шума и шумског земљишта и осталих	10 407 112	10 332 334	99
	из извора надокнаде за унапређ. Општекорисних функција шуме	58 795	4 368 935	7 431
	остали		1 792 916	
	Укупно:	10 465 907	16 494 184	158
Изградња шумског камионског пута		1 661 037	4 482 959	270
Реконструкција шумског камионског пута		3 714 881	3 936 512	106
Израда ШПО		1 095 882	2 263 816	207
Ловна основа		5 000	20 000	400
Информациони систем		400 534	528 600	132
Интегрални информациони систем		2 324 337	1 200 000	52
Израда запреминских и сортиментних таблица		80 156	500 000	624
Опрема за информациони систем			2 352 944	
Набавка основних средстава		3 226 144	11 275 055	349
Изградња и куповина објеката		441 539	6 236 618	1 412
Остало		474 612	668 627	141
Укупно		23 890 029	49 959 316	209

Као што се види у табели, планира се повећање инвестиционих улагања у односу на оцјену улагања у 2022. години за 109 %. Разлог овоме је првенствено: повећање биолошких инвестиција (шумскоузгојни радови), знатно већи обим радова на изградњи шумских камионских путева, набавка основних средстава као и изградња и куповина објеката. У току 2023. године планира се успостављање интегралног информационог система на савременим технологијама, коришћењем мобилних рачунара за праћење шумских дрвних сортимената, што би требало да нам омогући бржи и квалитетнији рад, са значајнијим финансијским ефектима.

12.1 План пословања Центра за газдовање кршом

Центар за газдовање кршом Требиње газдује шумама и шумским земљиштем на подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи, као и дијеловима општина Невесиње и Гацко. Основни документ на основу кога се газдује овим подручјем је дугорочни Програм газдовања подручјем крша, који се доноси за период од десет година (од 01.01.2014.–31.12.2023.г.) и газдовање се углавном своди на кориштење општекорисних функција шума (ЗОШ. Члан 15).

Већина активности радника Центра за газдовање кршом Требиње планираних у 2023. години су радови на узгоју и заштити шума.

Из средстава посебних намјена за шуме (проширена репродукција) планирано је пошумљавање крша на површини од 130,5 ха, прашење и окопавање култура на површини од 130,5 ха, те чишћење од корова и непожељних врста у културама испод таксационог прага на површини од 6,2 ха.

Поред узгојних радова, из средстава посебних намјена за шуме планирано је да се финансирају плате радника центра, у складу са пројектима финансирања Центра за газдовање кршом Требиње.

У 2022. години засађена је 312 садница маслине на површини од 1,13 ха, а у овој планској години планирано је повећање ових засада за 1 ха.

У току 2023. године планиране су следеће инвестиције у расаднику Требиње:

- Изградња растилишта са системом за наводњавање
- Набавка рамова, контејнера и столова
- Хидротехника у расаднику

- Припремни радови у расаднику
- Произведени садни материјала адекватне провинујенције за пошумљавање на подручју крша
- Планира се производња одређене количине хортикултурних садница (туја, лаванда, пачемпрес, ловор)

У склопу инвестиционих улагања планирано је да се уради реконструкција зграде Центра, реконструкција лугарнице у Богојевић селу, израде камионски противпожарни путеви у заштићеном подручју Оријен (5,48км), набаве цјепач за дрва, теренско возило и камион за превоз ШДС.

12.2 План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра

Статутом ЈП "Шуме Републике Српске" организациони дио Истраживачко-развојни и пројектни центар основан је с циљем да за Предузеће првенствено, а и за друге субјекте, извршава: израду шумско-привредних основе за државне и приватне шуме, израду ловних основе, пројектује објекте ниско и високоградње, израђује инвестиционо-техничку документацију, израђује остале пројекте и програме, обавља послове дијагнозно-прогнозне и извјештајне службе.

У току 2023. године, планирано је да се изврше следећи радови:

-Обрада теренских података и писање текстуалног дијела шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: "Калиновачко", „Добојско-Дервентско“, "Мајевичко" и "Трновско".

-Прикупљање таксационих података за следећа шумскопривредна подручја: "Романијско", „Јахоринско“, "Вишеградско" и "Руђанско", као и преостали радови у „Добојско-Дервентском“ шумскопривредном подручју који нису извршени у 2022. години.

-Припремни радови за инвентуру који се односе на издвајање и обиљежавање одсјека на терену за „Невесињско-Гатачко“ шумскопривредно подручје.

-Експериментално ће се вршити снимање изданачких шума на основу даљинске детекције тј. авио снимања.

-Планирано је да се раде ловне основе за ловачка удружења и процјене здравственог стања стабала по дрворедима у општинама Републике Српске, али још нису склопљени уговори за те послове и очекује се да ће бити склопљени до прољећа 2023. године.

-Пројектовање и израда инвестиционо-техничке документације за пројекте изградње шумских камионских путева око 50 km и пројекте реконструкције шумских камионских путева око 40 km.

-У овој планској години наставиће се са мониторингом здравственог стања шума путем сателитских снимака за цијелу територију Републике Српске.

-Вршиће се снимање података са постављених биоиндикацијских тачака у оквиру Извјештајно-прогнозне службе.

-Наставиће се прегледи регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности вршиће се и прегледи расадника у погледу контроле производње, здравственог стања шумског сјемена и контроле квалитета и здравственог стања садног материјала.

-Наставиће се послови дигитализације карата за шумскопривредна подручја која нису до сада дигитализована.

-Наставиће се обука сјечака и тракториста у Јавном предузећу, сходно одлуци Управе Јавног предузећа.

-У 2023. години наставиће се радови на прикупљању података и обрада података за израду запреминских и сортиментних таблица.

-Наставиће се послови на нормирању средстава рада у шумарству за сјечу и привлачење као и норми за рад са жичарама.

ЗАКЉУЧЦИ:

- Обавеза израде Производно – финансијског плана за 2023. годину проистиче из одредби Закона о шумама и Статута Предузећа који прописују да, осим израде Трогодишњег плана пословања у складу са Законом о јавним предузећима, наше Предузеће има обавезу израде и годишњих планова чији је задатак конкретизација планираних пословних задатака, прилагођена евентуално измјењеним околностима у односу на раније дефинисане у важећем Трогодишњем плану, односно кретањима на тржишту и економском окружењу, те измјењеном положају Предузећа у оквиру привредног и правног система Републике.
- Свјесни чињенице да газдујемо са једним од највећих природних ресурса Републике Српске у свом раду се руководимо начелом да одржимо трајност приноса и прихода, а за то је доказ да је планирани обим производње 2,846 милиона m^3 свеукупне дрвне масе што представља 85 % просјечног годишњег етата за шуме подесне за газдовање по ШПО (3,364 милиона m^3 свеукупне дрвне масе). Оваквим односом величина могуће и планиране сјече и висине годишњег прираста свеукупне дрвне масе (5,143 милиона m^3) долази до сталног повећања залиха свеукупне дрвне масе.
- План за 2023. годину предвиђа почетак примјене интегралног информационог система на бази САП програма, који ће побољшати производни процес, систем контроле промета ШДС, убрзати фазу реализације и обезбиједити прецизније податке о квалитету шума по ужим локацијама.
- Унапређење у процесу планирања и газдовања шумама након провођења процеса сертификације огледа се у задовољавању захтјева већине интересних група, заустављању могућих негативних утицаја који би довели до смањења шумских површина, побољшању квалитета газдовања шумама, несметаном и бољем приступу свјетском тржишту, унапређењу човјекове околине и бољем привредном и социјалном развоју. Приликом рецртификационог прегледа у 2022. години изречено је неколико мањих корективних мјера, за чије је отклањање у 2023. години потребно провести све неопходне активности.
- Планираним шумскоузгојним радовима на подизању, одржавању и њези постојећих шумских култура, те пошумљавању голети и потребним радовима у високим деградираним и изданачким шумама, наставиће се значајна улагања у шуме и шумски фонд који се не воде у билансној позицији Предузећа. Повећање шумског фонда који по Закону не чини имовину Предузећа само по основу улагања у шумскоузгојне радове износи 16,49 милиона КМ што је више од оцјене остварења у 2022. годину за 58%. Потпуно испуњење обавеза дефинисаних Законом о шумама и важећим ШПО је могуће ако се сва средства прикупљена по основу надокнаде за унапређење општекорисних функција шума по члану 91. Закона о шумама усмјере у намјенске сврхе.
- Овим планом је обезбјеђен раст имовине Предузећа кроз инвестициона улагања (изградњу и реконструкцију ШКП, те осталих инфраструктурних објеката, израду ШПО, израду интегралног информационог система, сортиментних таблица и остало), и то из извора: амортизације основних средстава, надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта, надокнаде за унапређење општекорисних функција шума, остварене добити и других извора. Планом предвиђена инвестициона улагања за 2023. годину су 49,96 милиона КМ и већа су од оцјене извршених инвестиција за 2022. годину за 109 %.
- Савремени концепт газдовања шумама подразумеива, поред остваривања непосредних привредних користи, и остале значајније функције шума као регулатора влажности и падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, стабилизације биосфере и општег екосистема, стабилизације и одржавања здраве човјекове и радне средине. Значи, поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно–регулаторних и социо–културних функција шума.
- Јавно предузеће интензивно ради на развоју и унапређењу коришћења осталих шумских производа у циљу остварења што већих прихода. Остале шумске производе треба

Датум издања:	14.12.2022	
Формална ознака:	Класификациона ознака:	Број послова:
07	1003	4706/22

Производно-финансијски план за 2023. годину

користити у складу са смјерницама из шумскопривредних основа и Правилником о условима коришћења и начину сакупљања осталих шумских производа, те законским и подзаконским актима који регулишу ову област. У 2023. години планира се приход по овим основама у износу од 630.364 КМ. Поред шумарске куће Огњиште све више организационих дијелова приходе остварује од услуга смјештаја и хране у ловачким кућама, тако да су планирани приходи од услуга смјештаја и угоститељства у износу од 877.000 КМ. Предузеће планира интензивније кориштење шумске биомасе, јер је потражња за овом сировином велика. Реализација шумске биомасе вршиће се иза редовних или ванредних сјеча са складишта шума пањ и камионски пут. Производно-финансијским планом за 2023. годину планиран је приход од коришћења шумске биомасе у износу од 1.016.242 КМ.

- Извори прихода у ловном туризму остварују се по основу такси за улазак у ловиште, такси за одстрел, рањавања и промашаје, по основу откупа меса уловљене дивљачи, по основу услуга у вези са ловом, водичи, кориштење ловачких паса, кориштење возила, услуга смјештаја и слично. По тим основама је у 2023. години планиран приход у износу од 434.172 КМ.
- За боље пословање односно бољи финансијски резултат, поред остварења планиране производње и побољшања њене квалитетне структуре, значајно је и смањење укупних расхода и свих врста трошкова по мјестима и носиоцима, те њихово свођење на најмањи могући ниво. Приликом израде Плана тежило се минимализацији индиректних трошкова производње (нематеријални трошкови, непроизводне услуге), док су ограничене могућности рационализације и минимизирања трошкова када се ради о издвајањима по основу Закона. Тако у категорији нематеријалних трошкова највећу појединачну ставку чине издвајања у складу са чланом 89. Закона о шумама, односно 10% финансијских средстава од вриједности продатих ШДС утврђене по цијенама франко камионски пут по Цјеновнику Јавног предузећа шумарства, за развој општина са којих потичу продати сортименти, односно 21,7 милиона КМ. Издвајање за општине чини око 8,39% укупних пословних расхода и веће је за 2,6 пута од планиране бруто добити за 2023. годину.
- Енергетска криза и вишегодишњи недостатак радне снаге за послове експлоатације шума, као и изостанак средстава компензационог фонда Владе РС за субвенционирање извођача радова у 2023. години, који је у другој половини 2022. години значајно ублажио посљедице повећања цијена енергената, ће имати утицај на пословање Предузећа, у смислу да ће бити отежано испуњење плана физичког обима производње, који износи 2.036.860 m³ нето дрвне масе.
- Систем рационалног управљања расположивим новцем и одржавање ликвидности ће и у 2023. години бити од пресудног значаја за Предузеће. Планирана добит за 2023. годину износи 5,7 милиона КМ. Претпостављамо да ће висока инфлација у наредном периоду иницирати захтјеве за повећањем цијена рада у експлоатацији, као и захтјеве за повећањем плата радника, што ће додатно повећати планиране расходе. Са друге стране, планирани приходи од ШДС су у значајној мјери увећани кроз ефекте лицитације, као и приходи од продаје биомасе, који су у досадашњем пословању били на знатно нижем нивоу. У случају да се ове прогнозе остваре, могуће рјешење за превазилажење истих је повећање цијена ШДС, за шта по нашем мишљењу још има простора на тржишту. С друге стране, потребно је размотрити могућност умањењења законом прописаних накнада, односно могућност растерећења ове привредне дјелатности.
- План за 2023. годину је урађен у складу са Законом о шумама, шумскопривредним основама, Трогодишњим планом пословања те посебним Уговором о коришћењу шума и шумског земљишта закљученим са Ресорним министарством. Уз максимално залагање свих запослених и уз подршку Ресорног министарства за очекивати је да ће се плански задаци у 2023. години у потпуности испунити.

в.д. ДИРЕКТОР - а
Славен Гајковић, дипл.инж. шум.